

İslamcılık (Panislamizm, Ümmetçilik)

- * İslam birliğini savunan görüştür.
- * II. Abdülhamit'in İstibdat Devri'nde etkili olmuştur.
- * İslamcılık, I. Dünya Savaşı sürecinde önemini kaybetmiştir.

NOT**İslamcılık akımının temsilcileri;**

- ✓ Mehmet Akif
- ✓ Said Halim Paşa
- ✓ Ahmet Hamdi Akseki'dir.

Türkçülük (Pantürkizm, Turancılık)

- * Türk birliğini savunan fikir akımıdır.
- * II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından desteklenmiştir.
- * Mustafa Kemal'in görüşü ise, Anadolu (Türkiye) Türkçülüğü olmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın temel görüşünü oluşturur.

Batıcılık, siyasi alanda etkili olmamış, daha çok edebiyat ve sanat (toplumsal) anlayışında ön plana çıkmıştır.

NOT**Türkçülük akımının temsilcileri;**

- ✓ Ziya Gökalp
- ✓ Mehmet Emin Yurdakul
- ✓ Yusuf Akçura
- ✓ Ömer Seyfettin'dir.

NOT**Batıcılık akımının temsilcileri;**

- ✓ Tefik Fikret
- ✓ Celal Nuri'dir.

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)**Nedeni:**

- * 1870'te siyasi birliğini kuran İtalya'nın bundan sonra yayılma, sömürge edinme ve pazar arayışına başlaması. İtalya'nın karşısında bulunan Trablusgarp, Kuzey Afrika'da kalan son Osmanlı toprak parçası idi. İngiltere'nin Mısır'ı işgal etmesi, II. Abdülhamit döneminde donanmanın Haliç'te çürütülmesi gibi nedenlerden dolayı Osmanlı Devleti'nin bu bölgeyi savunacak gücü yoktu. Bunu fırsat bilen İtalya Trablusgarp'a saldırmıştır.
- * Sömürgecilik, hammadde ve pazar rekabetlerinden dolayı Avrupa devletleri, İttifak ve İtilaf olmak üzere iki bloğa ayrılmıştı. İtilaf devletlerini oluşturan İngiltere, Fransa ve Rusya, İtalya'yı İttifak devletlerinden ayırabilmek ve kendi taraflarına çekebilmek için bu saldırıya ses çıkarmamışlardır.
- * Karadan ve denizden Trablusgarp'a yardım gönderemeyen Osmanlı Devleti, vatansever subaylarını gizlice bölgeye göndermiştir. Kısa sürede Trablusgarp Müslümanlarını teşkilatlandıran Mustafa Kemal ve Enver Paşa; Derne, Bingazi ve Tobruk'ta İtalyanlara karşı başarılı bir direniş göstermişlerdir.
- * Bu direniş üzerine İtalya, savunmasız durumda olan Rodos ve 12 Ada'yı işgal ederek Çanakkale Boğazı'nı bombalamış, böylece Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamıştır.
- * I. Balkan Harbi'nin başlaması ile zor durumda kalan Osmanlı Devleti, Trablusgarp'taki subaylarını geri çağırarak İtalya'ya barış teklif etmek zorunda kalmış ve Uşi Antlaşması yapılmıştır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

Uşi Antlaşması (1912)

- * Trablusgarp kesin olarak İtalya'ya bırakılmıştır. (Böylece Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası da elden çıkmıştır.)
- * Trablusgarp halkının dini açıdan Osmanlı halifesine bağlı olacağı belirtilmiştir.
- * Balkan Savaşı sırasında adaların Yunanlılar tarafından işgal edilmesinden korkan Osmanlı Devleti, 12 Ada'yı geçici bir süre için İtalya'nın koruyuculuğuna bırakmıştır. (Fakat İtalyanlar bu adaları daha sonra geri vermemiş ve II. Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar ellerinde tutmuşlardır.)

NOT

İstanbul'dan giden ve aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu gönüllü subayların yerli halkı teşkilatlandırarak mücadele ettiği bu savaş sırasında Derne ve Tobruk'ta önemli başarılar kazanıldı.

Mustafa Kemal Trablusgarp'ta gönüllü subaylarla (1911)

BALKAN SAVAŞLARI**Nedenleri:**

- * Fransız İhtilali sonucu dünyaya yayılan milliyetçilik akımının etkisiyle Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlıklarını kazanan Balkan Devletleri'nin yeni topraklar kazanmak istemeleri
- * Rusya'nın Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan'ı Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması

I. BALKAN SAVAŞI (1912 - 1913)

- * Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan'ın, Osmanlı Devleti'ne saldırmasıyla savaş başlamıştır.
- * Mücadele edilen devletlerin sayıca fazla olup, bu devletlerin modern harp silahları ve teknolojisine sahip olmaları, Osmanlı ordusunun ise İttihatçı ve İtilafçı gibi farklı fırkalara (partilere) bölünüp siyasete karışmış olması nedeniyle, Osmanlı Devleti büyük bir yenilgiye uğramıştır.
- * Sırp, Karadağlılar ve Yunanlılar Makedonya'yı tamamen ele geçirmişlerdir. Yunan donanması ise İmroz ve Bozcaada dışındaki Ege Adaları'nı işgal etmiştir.
- * Bu savaşta Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay) Hamidiye adındaki Ege'deki tek Osmanlı gemisiyle Yunanlılara karşı büyük başarılar kazanmıştır.
- * Osmanlı Devleti ile doğal bir sınırı kalmayan Arnavutluk ise bağımsızlığını ilan etmiştir (1912). (Balkanlarda Osmanlı'dan ayrılan son millet Arnavutlardır.)
- * Bulgarların Çatalca'ya kadar olan yerleri işgal edip İstanbul'u tehdide başlaması üzerine Osmanlı Devleti barış istemiş ve İngiltere'nin arabuluculuğu ile Londra'da bir konferans toplanmış ve Londra Antlaşması yapılmıştır.

Londra Antlaşması (1913)

- * Osmanlı Devleti, Midye-Enez çizgisinin batısındaki toprakları kaybetmiştir. (Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki varlığı sona ermiştir.)
- * Ege'deki Osmanlı adaları (İmroz ve Bozcaada hariç) Yunanlılara bırakılmıştır.
- * Arnavutluk'un bağımsızlığı kabul edilmiştir.

NOT

Bu savaş, Osmanlı Devleti'nin Balkan devletleriyle bile başa çıkamayacak kadar güçsüz bir devlet olduğunu ortaya koymuştur. Savaşın sonunda Bab-ı Ali Baskını ile İttihat ve Terakki Fırkası yönetimi ele geçirmiş ve I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar iktidarda kalmıştır.

II. BALKAN SAVAŞI (1913)

- * Londra Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'nden en büyük payı, Bulgaristan almıştı. Fakat durumdan memnun olmayan Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Bulgaristan'dan toprak almak için yeni bir savaş başlatmışlardır.
- * I. Balkan Savaşı'na katılmayan Romanya da, güney komşusu Bulgaristan'ın güçlenmesini önlemek ve toprak almak amacı ile bu savaşa katılmıştır.
- * Osmanlı Devleti, Balkan devletleri arasındaki bu savaştan ve anlaşmazlıklardan yararlanarak, Bulgaristan'a savaş açmış ve Edirne ile Kırklareli'yi geri almıştır. Bulgaristan'ın barış istemesi üzerine Balkan devletleri kendi aralarında Bükreş Antlaşması'nı imzalamışlardır. Balkan devletleri arasında savaş sona erince Osmanlı Devleti sınır komşusu olduğu Bulgaristan ve Yunanistan ile antlaşmalar yapmıştır.
- * Bulgaristan'ın isteği üzerine 1913 yılında **İstanbul Antlaşması** imzalanmış ve Meriç Nehri sınır kabul edilerek bugünkü Türk-Bulgar sınırı çizilmiştir. Bu antlaşma ile Bulgaristan'daki Türk ve Müslümanların kültürel hakları ve statüleri korunmuştur.
- * Yunanistan ile 1913 yılında **Atina Antlaşması** imzalanmış; Yanya, Selanik ve Girit Adası Yunanistan'a bırakılmıştır. Ege Adaları konusunda bir antlaşmaya varılmadan I. Dünya Savaşı başlamıştır.
- * Balkan topraklarının Osmanlı tarafından kaybedilmesiyle buralarda yaşayan Türklerin bir kısmı Anadolu'ya göç etmiştir.

NOT

Osmanlı Devleti, Balkan devletlerinin kendi aralarındaki bu savaştan yararlanarak Midye-Enez Hattı'nı geçip Edirne ve Kırklareli'yi geri almıştır.

NOT

Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları sonunda Meriç Irmağı'nın batısında kalan tüm topraklarını kaybetmiştir. Kaybedilen bu topraklarda birçok Türk vatandaşı kalmıştır. Osmanlı Devleti bölgede azınlık olarak kalan Türklerin, mülk edinmesi, müftülerini kendilerinin seçmesi, ilkokul ve ortaokullarda öğretimlerinin Türkçe olması gibi haklarını, İstanbul ve Atina Antlaşmaları ile korumaya çalışmıştır.

I. Balkan Savaşı

II. Balkan Savaşı

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DEVLETİ

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

Nedenleri

- * Siyasi birliğini geç sağlayan İtalya ve Almanya'nın sanayileşmelerini tamamlayarak, dünya sömürge ve pazar paylaşımından pay istemeleri
- * Balkanlarda panslavizm politikasını hakim kılmaya çalışan Çarlık Rusya'nın Akdeniz ve Basra Körfezi'ne inmek istemesi
- * Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun, Rus panslavizmine karşı toprak bütünlüğünü korumak istemesi
- * 1870 yılında Almanlara yenilen ve Alsas-Loren Bölgesi'ni kaybeden Fransa'nın bu savaşın öcünü almak istemesi
- * Avrupa'daki bloklaşma ve bloklar arasındaki pazar edinme, sömürge kapma yarışının hızlanması

AVRUPA'DA KURULAN BLOKLAR

a. Üçlü İttifak (Bağlaşma, Merkezi) Devletleri (1883)

- Almanya, Avusturya - Macaristan İmparatorluğu ve İtalya arasında kurulmuştur.
- İtalya, I. Dünya Savaşı başladıktan sonra bu gruptan ayrılmış ve İtilaf devletlerine katılarak taraf değiştirmiştir.

b. Üçlü İtilaf (Anlaşma) Devletleri (1907)

- İngiltere, Fransa, Çarlık Rusya arasında kurulmuştur.

I. Dünya Savaşı öncesi Avrupa'da bloklaşma

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI

- Avusturya - Macaristan veliahtı, Saraybosna şehrini (Macaristan sınırları içinde) ziyareti sırasında bir Sırp milliyetçisinin saldırısı sonucunda öldürülmüştür (Haziran 1914). Bu olay üzerine Avusturya, Almanya'nın desteği ile Sırbistan'a savaş açmış, böylece savaş fiilen başlamıştır. Çarlık Rusya bu savaşta Sırbistan'ı destekleyince Fransa ve daha sonra İngiltere de savaşa katılmıştır.

Avusturya – Macaristan veliahtı
Arşidük Franz Ferdinand

- Almanya'nın ilerleyişi doğuda Ruslar, batıda ise İngiltere'nin yardımı ile Fransa tarafından durdurulmuş ve Avrupa cephelerinde bir denge meydana gelmiştir.
- Osmanlı Devleti savaş başladığı sırada tarafsızlığını ilan etmiş, boğazları kapatmış, kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırmış, Mebusan Meclisi'ni kapatmış ve seferberlik ilan ederek topraklarını korumak için önlemler almıştır.
- İtilaf devletleri, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesini istemediklerinden kapitülasyonları kaldırmayı, ekonomik yardım yapmayı ve İngiltere'ye sipariş edilen ancak verilmeyen iki savaş gemisini vermeyi vaatmişlerdir. Ancak, o sırada Osmanlı Devleti'ni yöneten İttihat ve Terakki Partisi'nin bazı ileri gelenleri savaşı Almanya'nın kazanacağına inandıkları için Almanya ile gizli bir antlaşma imzalamışlardır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girme Nedenleri

- * Özellikle son yıllarda yitirdiği topraklarını geri almak istemesi
- * İttihat ve Terakki yöneticilerinin Alman hayranı olması ve savaşı Almanya'nın kazanacağına inanmaları
- * İttihatçıların Osmanlı Devleti'ni siyasi bakımdan yalnızlıktan kurtarmak için savaşa sokmak istemesi
- * Bazı Osmanlı devlet adamlarının Turancılık (Pan-Türkizm) politikası
- * Ekonomik (kapitülasyonlar) ve mali (Düyun-u Umumiye) kısıtlamalardan kurtulmak istemesi
- * Goben ve Breslav adlı iki Alman gemisinin Osmanlı Devleti'ne sığınması ve Osmanlılar tarafından satın alınması

NOT

Bu gemilerin daha sonra Karadeniz'e açılarak savaşta olan Rus limanlarını topa tutmaları, Osmanlı Devleti'ni fiilen savaşa sokmuştur.

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Savaşa Sokmak İstemesinin Nedenleri

- * Jeopolitik ve stratejik bakımdan büyük önem taşıyan Osmanlı toprakları üzerinden İngiliz sömürgelerine ulaşmak
- * Yeni cepheler açarak savaş yükünü hafifletmek
- * İngilizlerin Uzakdoğu'daki sömürgelerine giden yolu keserek denetim altına almak
- * İttifak devletlerinin boğazlar üzerinden Çarlık Rusya'ya yardım yapmalarını engellemek
- * Osmanlı padişahının "Halifelik" sıfatını kullanarak "kutsal cihat" ilan etmesini sağlamak

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

- Savaşın başlangıcında Osmanlı Devleti tarafsız kalmış; ancak iki Alman gemisi Osmanlılara sığınınca gemiler satın alınmıştır. Bu gemiler Karadeniz'e açılarak savaşta olan Rus limanlarını bombalamış ve bu olay sonucunda Çarlık Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle, savaş uzamış ve çok geniş bir alana yayılmıştır.
- Almanya, Osmanlı Devleti ile karadan bağlantı kurabilmek için Bulgaristan'ın İttifak grubunda savaşa katılmasını sağlamaya çalışmış ve Bulgaristan, Çanakkale Savaşları'ndan sonra Almanya'nın yanında savaşa katılmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER**KAFKAS CEPHESİ****Amacı:**

Orta Asya Müslüman Türklerini Rus esaretinden kurtarmak, Bakü petrollerine ulaşmak ve Rus ileri hareketini önlemek.

Sonuçları:

- * Enver Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu, soğuk kış şartlarında yapılan bu hareket sırasında düşmanla savaşmadan tabiat şartlarına yenilmiştir. Binlerce asker donarak hayatını kaybetmiştir.
- * Ruslar; Erzurum, Erzincan, Muş, Bitlis, Van ve Trabzon'u işgal etmişlerdir.
- * Çanakkale Savaşı'ndan sonra, Doğu Cephesi Komutanlığı'na atanan Mustafa Kemal, Bitlis ve Muş'u Ruslardan geri almıştır. (1916)
- * 1917 yılında Rusya'da Bolşevik İhtilali çıkınca, Rusya savaştan çekilmiş ve İttifak devletleriyle Brest-Litovsk Antlaşması'nı (3 Mart 1918) imzalamıştır. Bu antlaşma ile Rusya, Doğu Anadolu'yu boşalttığı gibi 1878 Berlin Antlaşması'yla Çarlık Rusya'nın işgal ettiği Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne geri vermiştir.

- * Bölgede Rusları destekleyerek Osmanlı ordusuna ve Türk halkına karşı tedhişe (terör ve katliam) geçen Ermeni çeteciler, bu bölgeden Suriye ve daha güvenli bölgelere mecburi göçe tabi tutulmuşlardır. (1915) Tarihte bu olaya “**Tehcir Meselesi**” denir. Ermeniler, bu olayı dünyaya Türklerin Ermeni katliamı olarak yaymış ve çarpıtmışlardır.

Enver Paşa

ÇANAKKALE CEPHESİ

Nedeni:

- * İtilaf devletlerinin Çarlık Rusya'ya yardım etmek, Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak ve Almanya'ya karşı yeni bir savaş alanı oluşturmak istemesi.
- Savaş 18 Mart 1915'te İtilaf devletleri donanmalarının Çanakkale Boğazı'na saldırmasıyla başlamıştır. Bu saldırıda İtilaf devletleri, büyük bir bozguna uğramış, bunun için de Gelibolu Yarımadasına çıkarma yaparak kara savaşlarını başlatmışlardır.
- Mustafa Kemal, Gelibolu Yarımadası'nda **Anafartalar**, **Conkbayırı**, **Arburnu** ve **Kireçtepe**'de düşmana karşı başarılı bir savunma savaşı yapmıştır. Yenilen İtilaf devletleri 1916 yılı Ocak ayında Çanakkale'den çekilmişlerdir.

Sonuçları:

- * İtilaf donanması boğazı geçememiş ve büyük zarar görmüştür.
- * I. Dünya Savaşı'nın uzamasına ve İstanbul'un işgalinin gecikmesine ortam hazırlamıştır.
- * Bolşevik İhtilali ile uğraşan Çarlık Rusya'ya yardım gönderilememiş ve bir süre sonra Rusya'da ihtilal yaşanmıştır.
- * Bulgaristan'ın İttifak devletlerinin yanında savaşa katılmasına neden olmuştur.
- * Mustafa Kemal Paşa bu savaştaki başarısı ile tüm dünyada tanınmıştır.

NOT

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin kesin zafer kazandığı tek cepheidir.

Çanakkale Cephesi'ndeki muharebe alanları (1915 – 1916)

Mustafa Kemal Çanakkale Cephesi'nde (1915)

SÜVEYŞ (KANAL) CEPHESİ

Nedeni:

- * İngilizlerin Hindistan ve Uzakdoğu'daki sömürgelerine giden yolu kesmek
- Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunun Süveyş Kanalı'na saldırmasıyla başlamıştır. Bir taarruz cephesidir.

Sonuçları:

- * İngilizlerin Arap milliyetçiliğini kıskırtması ve başta Mekke Emiri Şerif Hüseyin olmak üzere Arapların İngilizlerle işbirliği yaparak Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanması nedeniyle Osmanlı ordusu büyük bir yenilgiye uğramış ve geri çekilmiştir.
- * Taarruz cephesi olarak açılan bu cephe yenilgiler üzerine savunma cephesine dönüşmüştür. İngilizler önce Filistin'i sonra Suriye'yi almışlardır.
- * Mustafa Kemal, I. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Suriye Cephesi'ne **7. Ordu Komutanı** olarak atanmış ve orduyu Halep'in kuzeyine çekerek bir savunma hattı oluşturmuştur. 7. Ordu'nun adı daha sonra **Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı** olarak değiştirilmiştir.

NOT

Bu savaş sırasında Arapların İngilizler ile işbirliği yapması ümmetçiliğin önemini yitirdiğini göstermektedir. Çünkü padişah ve halife V.Mehmet Reşat'ın "Cihat" ilan etmesine rağmen Müslüman Araplar, Hicaz ve Yemen cephelerinde bile kutsal toprakları koruyan Osmanlı ordusuna karşı İngilizleri desteklemişlerdi.

IRAK CEPHESİ**Nedeni:**

- * İngilizlerin petrol bölgelerini ele geçirmek ve karadan Çarlık Rusya'ya yardım etmek istemesi.
- Türk ordusu **Kut-el Amara Savaşı**'nda (1916) İngiliz ordusunu yenmiş ve esir etmiştir. Ancak Arap milliyetçiliğinin başlaması ve İngilizlerin yeni saldırıları karşısında Türk ordusu Musul'a kadar geri çekilmiştir. Buna karşılık İngilizler Çarlık Rusya'ya yardım ulaştıramamıştır.
- Savunma cephesidir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI DİĞER CEPHELER**a. Makedonya Cephesi**

- İtilaf devletlerinin, Osmanlı-Alman demiryolu irtibatını kesmek amacıyla açtıkları bir cephe dir.
- Osmanlı Devleti bu cephede Almanlara yardım etmiştir.

b. Galiçya ve Romanya Cephesi

- Osmanlı Devleti, bu cephelerde müttefiki Almanya'ya ve Bulgaristan'a yardım etmek için savaşmıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

- Bu antlaşmalar İtilaf devletleri arasında yapılan ve savaş sonunda Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşmaya yönelik gizli antlaşmalardır.

Londra Antlaşması (26 Nisan 1915)

- * İtalya, İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya arasında yapılmıştır. Bu antlaşma ile Trablusgarp ve 12 Ada'nın İtalyanlara ait olduğu kabul edilmiş ve Antalya da İtalyanlara bırakılmıştır.

Sykes-Picot Antlaşması (26 Nisan 1916)

- * İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya arasında yapılmıştır. Bu antlaşma ile Adana, Antakya, Suriye kıyıları ve Lübnan'ı Fransa; Musul hariç tüm Irak'ı İngiltere; boğazlar, Trabzon'a kadar Doğu Karadeniz bölgesi ile Erzurum, Van ve Bitlis'i Ruslar alacaktı.

Mc. Mahon Antlaşması (16 Mayıs 1916)

- * İngiltere ile Araplar arasında yapılan gizli antlaşmadır.
- * İngiltere, Araplara Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etme karşılığında bağımsız devlet kurma sözü vermiştir.

Saint Jean De Maurienne Antlaşması (21 Nisan 1917)

- * İngiltere, İtalya ve Fransa arasında imzalanmıştır.
- * Bu antlaşma ile Antalya, Konya, Aydın ve İzmir İtalyanlara bırakılmıştır.
- * Ancak bu antlaşma Bolşevik İhtilali'nden dolayı Rusya'nın savaştan çekilmesi üzerine yürürlüğe konmamıştır.

Şerif Hüseyin

NOT

İtilaf devletleri, savaş sonrasında gerçekleştirecekleri işgallerde zaman kaybetmemek ve savaşı bitirdikten sonra, kendi aralarında Osmanlı topraklarını paylaşma konusunda sorun yaşamamak için, I. Dünya Savaşı sürerken kendi aralarında gizli antlaşmalar imzaladılar.

1917 BOLŞEVİK İHTİLALİ VE SOVYET RUSYA'NIN SAVAŞTAN ÇEKİLMESİ

- Çarlık Rusyası 1917 yılında Bolşevik İhtilali sonunda dağıldı ve Sovyet Rusya kuruldu.
- Yeni Rus yönetimi savaştan çekildiğini açıklayarak Osmanlı Devleti ile 1918 **Brest - Litovsk Antlaşması**'ni imzaladı.
- Bu antlaşma ile Sovyet Rusya, Doğu Anadolu'yu boşaltarak Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı'ya geri verdi.

Lenin

NOT

Sovyet Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilirken İtilaf devletlerinin aralarında imzaladığı gizli paylaşım antlaşmalarını dünyaya açıkladı.

AMERİKA'NIN SAVAŞA GİRMESİ VE WILSON İLKELERİ

ABD'nin İngilizlere ve Fransızlara silah satmasını engellemek isteyen Alman denizaltılarının, Amerikan ticaret gemilerine Atlas Okyanusu'nda saldırması üzerine Nisan 1917'de ABD, İtilaf devletlerinin yanında savaşa katıldı. ABD, Ocak 1918'de Wilson Prensipleri'ni yayınladı.

ABD Başkanı Wilson tarafından hazırlanan ve savaş sonrası barışın esaslarını belirleyen Wilson Prensipleri 14 maddedir.

- **Wilson Prensipleri'ne göre:**

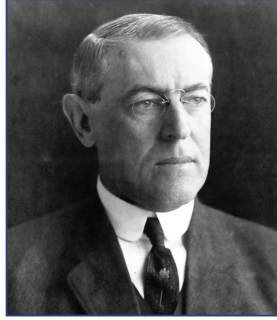
- * Savaşı kazanan devletler, yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak.
- * Her millet çoğunlukta olduğu topraklarda, kendi geleceklerini kendileri belirleyecek ve bağımsız devletler kurabilecek.
- * Boğazlar tüm dünyaya açılacak ve uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılacak.
- * Osmanlı topraklarında yaşayan Türklerin çoğunlukta olduğu topraklarda kendi geleceklerini belirleme hakkı verilecek.
- * Devletler arasındaki sorunlar, devletlerin eşitlik ilkesine sadık kalınarak toplanacak uluslararası bir örgüt tarafından çözümlenecek ve gizli diplomasiye son verilecek.

Etkinlik 1

Aşağıdaki açıklamaları okuyup yanlarına "D" veya "Y" yazarak doğru ya da yanlış olduğunu belirtiniz.

Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

1. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde hammadde ve pazar arayışı etkili olmuştur.
2. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girerken yapılan cihat ilanından beklenen sonuç gerçekleşmemiştir.
3. İngiltere ve Fransa, Çanakkale Cephesi'ni açmakla müttefikleri Rusya'ya boğazlar yoluyla yardım göndermeyi amaçlamıştır.
4. Osmanlı Devleti'nin taarruz cepheleri Kafkas ve Kanal Cepheleridir.
5. I. Dünya Savaşı, İttifak devletlerinin zaferiyle sonuçlanmıştır.
6. I. Dünya Savaşı sırasında yapılan gizli antlaşmalar, Mondros Ateşkesi'nden sonra uygulamaya konulmuştur.
7. ABD, I. Dünya Savaşı'na girmekle Monroe Doktrini'nden ayrılmıştır.
8. ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi ve beraberinde Wilson İlkelerinin yayınlaması I. Dünya Savaşı'nın uzamasına neden olmuştur.
9. Wilson İlkelerinin yayınlanma amacı, dünyaya barış, dirlik ve düzen getirmektir.

ABD Başkanı Wilson

I. Dünya Savaşı'nı Bitiren Ateşkes Antlaşmaları

- * Bulgaristan, **Selanik Ateşkes Antlaşması** ile,
- * Avusturya - Macaristan, **Villa Quiste Ateşkes Antlaşması** ile,
- * Osmanlı İmparatorluğu, **Mondros Ateşkes Antlaşması** ile,
- * Almanya, **Rethandes Ateşkes Antlaşması** ile savaştan çekilmiştir.

I. DÜNYA SAVAŞI SONUNDA YAPILAN BARIŞ ANTLAŞMALARI

Versay (Versailles) Antlaşması (28 Haziran 1919)

- Almanya ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. "Alsas-Loren" bölgesi Fransa'ya geri verilmiştir. Bu antlaşmadan memnun kalmayan Almanya, II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur.

Sen Jermen Antlaşması (10 Eylül 1919)

- Avusturya ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. Avusturya - Macaristan İmparatorluğu parçalanmış, bağımsız Macaristan ve Polonya devletleri kurulmuştur.

Nöyyi Antlaşması (27 Kasım 1919)

- Bulgaristan ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. Büyük Bulgaristan parçalanmış; Batı Trakya Yunanistan'a, Makedonya ise Yugoslavya'ya bırakılmıştır.

Triyanon Antlaşması (6 Haziran 1920)

- Macaristan ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. Çekoslovakya ve Yugoslavya, Macaristan'dan ayrılarak bağımsız devletler olarak kurulmuşlardır.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

- * İtilaf devletleri, İttifak devletlerine koşulları son derece ağır antlaşmalar imzalatmışlardır.
- * Bu savaşın sonucunda dünyada katı totaliter rejimler ortaya çıkmıştır.
  - Rusya'da Lenin önderliğinde Bolşevizm
  - Almanya'da Hitler önderliğinde Nazizm
  - İtalya'da Mussolini önderliğinde Faşizm
- * Savaşın getirdiği ekonomik bunalımdan, savaşa giren ve girmeyen tüm devletler etkilenmiştir.
- * Osmanlı ve Avusturya - Macaristan imparatorlukları çökmüştür.
- * Avrupa'da yeni devletler ortaya çıkmıştır. (Polonya, Çekoslovakya, Macaristan ve Yugoslavya devletleri kurulmuştur.)

- * Silah teknolojisinde gelişmeler yaşanmıştır. (Tanklar, tanksavar silahlar, uçaklar, uçaksavar topları ve denizaltılar gibi.)
- * Sivil savunma örgütü kurulmuştur.
- * Dünya barışını Wilson Prensipleri doğrultusunda yeniden kurmak için Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) kurulmuştur.
- * Türk ulusu, I. Dünya Savaşı sonucunda kendisine kabul ettirilmek istenen Sevr'e karşı çıkarak Ulusal Kurtuluş Savaşı'na başlamış, bu savaşı kazanarak aleyhindeki Sevr'i, Lozan'a dönüştürmüştür.

I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 Ekim 1918)

- Osmanlı Devleti savaşa girdiği sırada padişah V. Mehmet Reşat idi. Ancak savaşın son yılında ölmüş ve yerine VI. Mehmet Vahdettin geçmiştir. Devleti savaşa sokan İttihat ve Terakki Partisi yöneticileri savaşın sonlarına doğru gizlice yurt dışına kaçmışlar ve Ahmet İzzet Paşa başkanlığında İttihatçı olmayan yeni bir hükümet kurulmuştur.
- Yeni hükümet, Osmanlı Devleti'nin savaşı sürdürecektir gücünün olmaması ve savaş sırasında yayınlanan Wilson Prensipleri'nin Osmanlı Devleti ile ilgili maddesine güvenerek Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda ateşkes antlaşmasını imzalamıştır.
- Mondros Ateşkes Antlaşması'nı, Osmanlı Devleti adına 30 Ekim 1918 tarihinde Bahriye Nazırı Rauf (Orbay) Bey imzalamıştır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Şartları

- * Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak, Karadeniz'e serbest geçiş olanağı sağlanacaktır. Boğazlar uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecektir.
- * Hudutların korunması ve iç asayişin temini dışında Osmanlı ordusu terhis edilecektir. Silah, cephane ve savaş gemilerine İtilaf devletleri tarafından el konulacaktır.
- * Osmanlı demiryolu ve tersanelerinden İtilaf devletleri faydalanacaktır.
- * Toros tünelleri, İtilaf devletlerine bırakılacaktır.
- * Telsiz, telgraf ve kablolarının denetimi İtilaf devletlerine geçecektir.
- * İtilaf devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa, önceden haber vermeksizin stratejik önemi olan yerleri işgal etme hakkına sahip olacaktır. (7. madde)
- * Vilayet-i Sitte (Doğu Anadolu'daki altı vilayet) adı verilen yerlerde bir kargaşa olursa işgal devletleri buraları işgal edebilecektir. (24. madde) (Bu hüküm Doğu Anadolu'da oluşturulmak istenen Ermeni Devleti'ne zemin hazırlamayı amaçlıyordu.)
- * İtilaf devletleri, kömür, mazot ve yağ maddelerini Osmanlı'dan temin edecektir.
- * Ticari ayrıcalıklar sürecektir.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

NOT

Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir. Çünkü 7. maddenin uygulanmasıyla, Wilson Prensipleri'ne göre Türklerin elinde kalması gereken Anadolu toprakları savaş sırasında imzalanan gizli antlaşmalar gereğince İtilaf (Anlaşma) devletlerince işgal edilmiştir. Bu nedenle "Mondros Ateşkes Antlaşması" bir ateşkesten çok Osmanlı Devleti'ni ortadan kaldırmaya yönelik bir belge niteliğindedir.

Mondros Ateşkes Antlaşması, Limni Adası'nın Mondros Limanında Agamemnon zırhlısında imzalandı.

Rauf Orbay

Padişah Vahdettin

Mustafa Kemal Paşa ve Padişah Vahdettin'in Tutumu

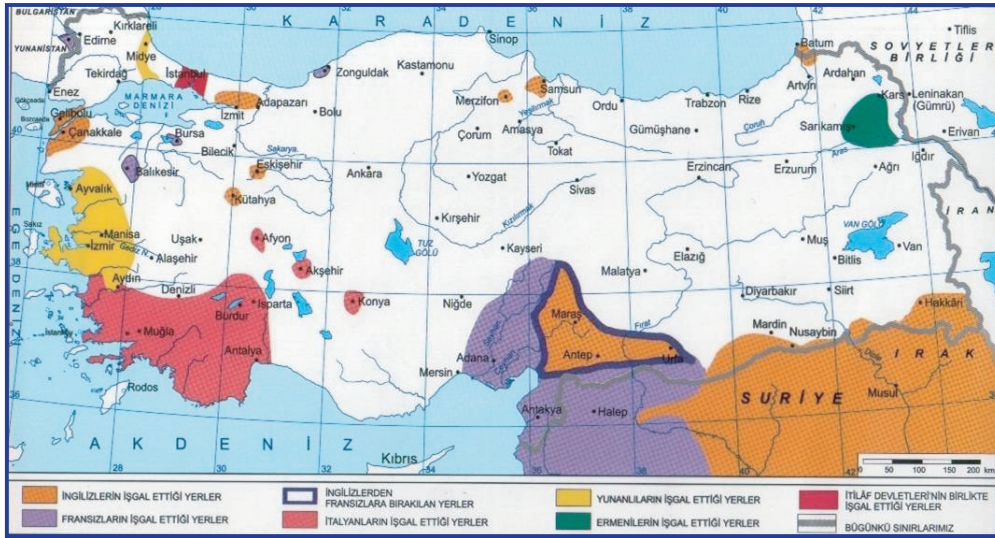
- Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada Osmanlı topraklarından ayrılan Alman Generali Limon Von Sanders'in yerine Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı görevine Mustafa Kemal Paşa getirilmiştir.
- Antlaşma şartlarına, hükümete çektiği telgraflarla (özellikle 7. maddeye) itiraz eden Mustafa Kemal, Yıldırım Orduları Karargahını Suriye'den Anadolu'ya taşımıştır.
- Hükümet, Mustafa Kemal'i İstanbul'a çağırarak Harbiye Nezareti'nde önemsiz bir göreve getirmiştir.
- İstanbul'a gelen Mustafa Kemal, İtilaf devletlerinin donanmalarını görünce "Geldikleri gibi giderler" demiştir.
- Padişah Vahdettin ise tahtının kaygısı içindedir. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Ahmet İzzet Paşa kabinesi (hükümeti) çekilmiş, yerine Tevfik Paşa kabinesi kurulmuştur. Bu arada Osmanlı Parlamentosu da padişah tarafından kapatılmıştır. Bir süre sonra Tevfik Paşa kabinesi de istifa etmiş ve yerine padişah ile uyum içinde olan Damat Ferit Paşa sadrazam olmuş ve yeni bir hükümet kurmuştur.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Uygulanması ve İlgaller

- * Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra I. Dünya Savaşı sırasında imzalanan gizli antlaşmalar fiilen uygulanmaya başlanmıştır.
- * Anlaşma devletlerinin 13 Kasım 1918'de donanmaları ile İstanbul ve boğazları denetim altına almalarıyla İstanbul gayr-ı resmi olarak işgal edilmiştir.
- * Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini bahane eden İngilizler; önce Musul'u, sonra Urfa, Antep, Maraş, Batum, Kars, Samsun ve Merzifon'u işgal etmişlerdir.
- * Fransızlar; İskenderun, Adana, Mersin'i işgal etmişler ve bölgede yaşayan Ermenileri teşkilatlandırmaya başlamışlardır.
- * İtalyanlar; Antalya, Kuşadası, Fethiye, Marmaris, Bodrum ve Konya'yı işgal etmişlerdir.

NOT

İngilizler daha sonra I. Dünya Savaşı sırasında yapılan gizli antlaşmalar gereğince Urfa, Maraş ve Antep'i Fransızlara devretmişlerdir. Fransızlar da Musul'un İngilizler tarafından işgalini kabul etmişlerdir. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra 7. maddeye dayanılarak ilk işgal edilen yer Musul'dur. Bu işgallere karşı Türk halkının ilk direnişi ise Adana Dörtöylü'de olmuştur.

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında gerçekleşen işgaller**NOT**

Mondros Ateşkesi'nin ardından, anlaşmaya uygun olarak Türk birliklerinin geri çekilmesi ve terhis gerçekleştirildi. 400.000 kişilik Türk ordusunun mevcudu 50.000'e indirildi. Cephane, silah ve her türlü araç-gereçlere el konuldu. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini yasal dayanak olarak kullanan İtilaf devletleri Osmanlı topraklarını işgale başladılar.

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

Ateşkes antlaşmalarından sonra İtilaf Devletleri'nin I. Dünya Savaşı'nda yenilen İttifak Devletleri ile yapacakları barış antlaşmalarının koşullarını belirlemek amacıyla 32 devletin katılımıyla, 18 Ocak 1919'da Paris Konferansı toplanmıştır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

Paris Barış Konferansı'nın Sonuçları

- * Sömürgelerini korumak, kazandıkları topraklarda da sömürülerini devam ettirmek isteyen İngiltere ve Fransa "Manda ve Himaye" fikrini ortaya atmışlardır.
- * İngiltere, ABD ve Fransa'nın desteğini sağlayarak Doğu Trakya ile daha önce gizli antlaşmalarla İtalyanlara bırakılması kararlaştırılan Batı Anadolu'daki İzmir ve çevresinin, Wilson Prensipleri'ne dayanarak Yunanistan'a verilmesini sağlamıştır. Bunun üzerine İtalyanlar İtilaf devletlerinden kopmuş ve Paris Barış Konferansı'ndan çekilmiştir.
- * Amerika, Paris Barış Konferansı'na katılmış; ancak burada Wilson Prensipleri'nin saptırıldığını görünce konferans-tan ayrılmış ve Avrupa işlerine ilgi göstermemeye başlamıştır. Böylece İngiltere ise tekrar bu grubun liderliğini üstlenmiştir.
- * Savaşan taraflar arasında ikili barış antlaşmaları yapılarak I. Dünya Savaşı sona erdirilmiştir. Ancak İtilaf devletleri Osmanlı topraklarının paylaşımı konusunda anlaşamadıkları için Mondros Ateşkes Antlaşması uzamış ve Osmanlı Devleti ile yapılacak barış antlaşması daha sonraya bırakılmıştır.

Paris Barış Konferansı (1919)

Etkinlik 2

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. İngiltere ve Fransa'nın ..... Cephesi'ni açmalarının amacı, müttefikleri Rusya'ya Boğazlar yoluyla yardım göndermekti.
2. Osmanlı Devleti'nin Arap topraklarında açılan cephelerde, Arapların İtilaf devletleri ile işbirliği yapması ..... anlayışının sona erdiğinin göstergesi olmuştur.
3. Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilirken, İttifak devletleri ile ..... Antlaşması'nı imzalamıştır.
4. I. Dünya Savaşı sonunda İtilaf devletleri, Almanya ile ..... Antlaşması'nı imzalamıştır.
5. Paris Barış Konferansı'nda ..... Yunanistan'a bırakılmıştır.
6. I. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya barışını sağlamak amacıyla ..... kurulmuştur.

Aşağıda I. Dünya Savaşı ile ilgili bazı gelişmeler ve bu gelişmelere ait açıklamalar verilmiştir. Açıklamaların başında bulunan harfi, ilgili olduğu açıklamanın önündeki noktalı bölüme yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

GELİŞMELER

- ..... Brest - Litovsk Antlaşması
- ..... Wilson İlkeleri
- ..... Tehcir Kanunu
- ..... Gizli antlaşmalar
- ..... Paris Barış Konferansı
- ..... Çanakkale Savaşları
- ..... Monroe Doktrini
- ..... Mondros Ateşkes Antlaşması

ACIKLAMALAR

- A.** I. Dünya Savaşı sonunda İtilaf devletleri tarafından, imzalanacak antlaşmaların içeriğini belirlemek amacıyla toplanmıştır.
- B.** ABD'nin Avrupa'dan uzak durma, Avrupa işlerine karışmama ve Avrupa'yı da kendi işlerine karıştırmama politikasıdır.
- C.** I. Dünya Savaşı'nın uzamasına neden olmuştur.
- D.** Sovyet Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilirken İttifak devletleri ile imzalamış, Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne geri vermiştir.
- E.** I. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanmış ve Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir.
- F.** I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinde, savaşı kaybeden İttifak devletlerinin savaştan çekilmesinde temel etken olmuştur.
- G.** Ermenilerin I. Dünya Savaşı sırasında Ruslarla işbirliği yapmalarını önlemek için Osmanlı Devleti, Ermenileri zorunlu göçe tabi tutmuştur.
- H.** I. Dünya Savaşı devam ederken İtilaf devletleri, Osmanlı topraklarını aralarında paylaşmışlardır.

1. Aşağıdakilerden hangisi, 31 Mart Olayı ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

- A) Mutlak monarşi yönetimine karşı yapılmıştır.
- B) II. Abdülhamit tahttan indirilmiştir.
- C) Ayaklanmada İngiliz etkisi de vardır.
- D) Ayaklanmayı Hareket Ordusu bastırmıştır.
- E) Yeni rejime karşı olanlar başarı sağlayamamıştır.

2. Aşağıdakilerden hangisi XIX. yüzyıl sonlarına doğru Almanya'nın Osmanlı Devleti'ne yönelik izlediği yakınlaşma politikasının en önemli nedenidir?

- A) Padişahın halifelik gücünden yararlanmak
- B) Siyasal ve ekonomik çıkar sağlamak
- C) İngiltere'nin sömürge yollarını kesmek
- D) İnsan kaynaklarından yararlanmak
- E) Ortadoğu'da etkinlik kurmak

3. İtalyanlar 1911'de kendilerine göre birtakım gerekçeler ileri sürerek Trablusgarp'ı işgal ettiler.

Aşağıdakilerden hangisi, İtalya'yı Trablusgarp'ı işgal etmeye yönelten etkenler arasında yer almaz?

- A) Osmanlı Devleti'nin siyasal otorite boşluğu içinde olması
- B) Avrupa'daki siyasal gelişmeler sonucu İngiltere ve Fransa'nın İtalya'yı desteklemesi
- C) Osmanlı askeri gücünün zayıf olması
- D) II. Meşrutiyet'in ilanı ile Osmanlı Devleti'nin siyasal alanda güçleneceği kaygısı
- E) İtalyan sanayisinin hammadde ve pazar gereksiniminin karşılanmak istenmesi

4. İngiltere ve Fransa'nın, İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline tepki göstermemelerinin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) İtalya'nın müttefiki olmaları
- B) Trablusgarp'ta çıkarlarının olmaması
- C) İtalya'nın Almanya ile işbirliği yapmasını engellemek istemeleri
- D) Trablusgarp'ın güçlü bir devletin elinde bulunmasını tercih etmeleri
- E) Gizli antlaşmalarda Trablusgarp'ın İtalya'ya verilmesi

5. Kuruluş döneminde Osmanlı Devleti'ne karşı girişilen Haçlı Seferleri ile XX. yüzyılın başlarında yapılan I. Balkan Savaşı'nın ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin ilerlemesini durdurmak
- B) Hristiyanlığı yaymak
- C) Kaybedilen toprakları geri almak
- D) Bizans'a yardım etmek
- E) Osmanlı Devleti'ni Balkanlardan atmak

6. **Çanakkale Savaşları'nın ardından Mustafa Kemal hakkında İngiliz resmi tarihinde;** "Bir tümen komutanının 3 muhtelif yerde vaziyette nüfuz ederek, yalnız bir muharebenin gidişine değil, aynı zamanda bütün sefer ve hatta bir milletin mukadderatı üstünde bu kadar derin tesirler yaptığı pek ender rastlanan bir olaydır." **açıklaması yer almıştır.**

Bu açıklamaya bakılarak, Mustafa Kemal ile ilgili;

- I. Savaşın gidişi üzerinde birinci derecede etkili olduğu
- II. Üstün yetenekli bir komutan olduğu
- III. Askeri dehasının Türk ve dünya kamuoyu tarafından tanındığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

7. Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı sonuçlar, siyasi yönden yeni dengelerin oluşmasına yol açmış, bir yandan liberalizm hareketleri gelişirken, bir yandan da milliyetçilik hareketleri toplumların ilişkilerinin temelini teşkil etmiştir.

Buna göre, I. Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olan;

- I. İtalya ve Almanya'nın milli birliklerini kurması ve sömürge arayışı içine girmesi
  - II. Rusya'nın panslavizm politikasının Avusturya - Macaristan'ı rahatsız etmesi
  - III. Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası gütmesi
- durumlarından hangilerinin, Fransız İhtilali'nin bu özelliği ile ilgili olduğu ileri sürülebilir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

8. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girdikten sonra, Sultan Reşat'ın onayladığı hükümet kararname ile mali, iktisadi, adli ve idari kapitülasyon denilen yabancılarla tanınmış her türlü ayrıcalıkları ve bütün serbestlikleri kaldırdığını açıkladı.

Padişah ve İstanbul hükümeti aldığı bu kararlar;

- I. Sömürgeci uygulamalara karşı çıkma
  - II. Bağımsız devlet anlayışını güçlendirme
  - III. Hükümette değişiklik yapılmasını sağlama
- durumlarından hangilerini hedeflemiştir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) Yalnız III   E) I, II ve III

9. Rusya'da çarlık rejimi yerine kurulan Sovyet Rusya hükümeti, gizli antlaşmaları açıklamış, sömürgecilığe karşı çıkmış ve savaştan ayrılmıştır.

Buna göre;

- I. İtilaf Cephesi parçalanmıştır.
- II. Osmanlı topraklarının paylaşımı yeniden gözden geçirilecektir.
- III. Yeni Rus hükümeti, çarlıktan farklı bir politika izlemektedir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) I, II ve III   E) II ve III

10. I. İttifak devletlerinin I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi

- II. Osmanlı egemenliğinde yaşayan azınlıkların bağımsızlık mücadelesine girişmesi
- III. Misak-ı Milli'nin hazırlanması

Yukarıdaki gelişmelerin ortaya çıkmasında, aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Paris Konferansı'nın toplanması
- B) Wilson İlkelerinin yayınlanması
- C) Gizli paylaşma antlaşmalarının imzalanması
- D) Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin çıkması
- E) İtilaf devletlerinin Çanakkale Cephesi'nde yenilmesi

11. ABD Cumhurbaşkanı Wilson'un, 8 Ocak 1918'de yayınladığı ilkelerinin 12. maddesinde "Osmanlı İmparatorluğu'nun Türk olan bölgelerinde Türklere itirazsız bir egemenlik sağlanacaktır." denilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ilkenin dayandığı gerekçeler arasında yer almaz?

- A) Her ulusun bağımsız yaşama hakkı
- B) Her ulusun kendi egemenliğine sahip çıkması
- C) Ulusların kendi geleceklerini kendilerinin saptamaları
- D) Ulusların kendi kendilerini geliştirebilmeleri
- E) Sorunların uluslararası bir kurulda çözülmesi zorunluluğu

12. İtilaf devletlerinin I. Dünya Savaşı sonrasında Paris'te yapacakları konferans için Ermeni, Arap ve Rum temsilcilerini de çağırılmaları aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Osmanlı Devleti'ni parçalamak istediklerinin
- B) Mandacılığa karşı olduklarının
- C) Osmanlı topraklarının bütünlüğünü korumaya çalıştıklarının
- D) Türk halkının görüşlerini önemsediklerinin
- E) Azınlıkların Osmanlı toprakları üzerindeki emellerini sona erdirmek istediklerinin

1. 31 Mart Olayı mutlak monarşi yönetimine karşı değil, II. Meşrutiyete tepki olarak çıkmış ve meşrutiyetten monarşiye geri dönmeyi amaçlamıştır. İngiliz etkisi de olan bu ayaklanma Hareket Ordusu tarafından bastırılmış, ardından padişah II. Abdülhamit isyan karşısında sessiz kaldığı için tahttan indirilmiştir.

YANIT A

2. XIX. yüzyıl sonlarına doğru Almanya'nın Osmanlı Devleti'ne yönelik yakınlaşma politikasının en önemli amacı, menfaatleri doğrultusunda Osmanlı Devleti ile yakınlık kurarak, siyasi ve ekonomik çıkarlarını gerçekleştirmek istemesidir.

YANIT B

3. İtalya'nın sömürge arayışı, İngiltere ve Fransa'nın İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline göz yumması ve Osmanlı Devleti'nin kendini koruyamayacak kadar zayıf olması, İtalya'nın Trablusgarp'ı işgalinde etkili olmuştur. Ancak Trablusgarp Savaşı'nın başlamasında II. Meşrutiyetin ilanı ile Osmanlı Devleti'nin siyasi alanda güçleneceği kaygısı söz konusu değildir.

YANIT D

4. İngiltere ve Fransa'nın İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline tepki göstermemelerinin nedeni, I. Dünya Savaşı öncesinde yeni sanayileşen İtalya ve Almanya'nın işbirliği yapmasını önlemek istemeleridir.

YANIT C

5. Kuruluş döneminde Osmanlı Devleti'ne karşı girişilen Haçlı Seferleri ile XX. yüzyılın başlarında yapılan I. Balkan Savaşı'nın ortak amacı, Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan atılmak istenmesidir.

YANIT E

6. Çanakkale Savaşları'nın ardından Mustafa Kemal hakkında yapılan bu açıklamalar; onun üstün yetenekli bir komutan olarak savaşın gidişi üzerinde birinci derecede etkili olduğu ve askeri dehasının Türk ve dünya kamuoyu tarafından tanındığı yargılarını doğrulamaktadır.

YANIT E

7. İtalya ve Almanya'nın milli birliklerini tamamlayarak sömürge arayışı içine girmesi ve Rusya'nın izlediği panslavizm politikasının Avusturya-Macaristan'ı rahatsız etmesi, Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik ilkesi ile yakından ilgilidir. Ancak Rusya'nın sıcak denizlere inme politikasının ulusçuluk akımıyla bir ilgisi yoktur.

YANIT D

8. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girdikten sonra kapitülasyonları kaldırdığını ilan ederken, sömürgeci uygulamalara karşı çıkarak bağımsız devlet anlayışını güçlendirmeyi hedeflemiştir.

YANIT C

9. Rusya'da çarlık rejimi yerine kurulan Sovyet Rusya hükümetinin sömürgeciliğe karşı çıkarak gizli antlaşmaları açıklayıp savaştan çekilmesi, çarlıktan farklı bir politika izlediğini göstermektedir. Ayrıca, yeni Rus yönetiminin savaştan ayrılmasıyla İtilaf cephesi parçalanmış, gizli paylaşım antlaşmalarında değişikliğe gidilerek, Çarlık Rusya'nın payına düşen Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulmasına, Boğazlarda da ortak yönetim oluşturulmasına karar verilmiştir.

YANIT D

10. Wilson İlkeleri'nin "Yenenler yenilenlerden toprak ve tazminat almayacak" maddesi savaşı kaybeden İttifak devletlerinin savaştan çekilmesine, "Osmanlı uyruğunda yaşayan azınlık uluslara özerk gelişme imkanı tanınacak" maddesi azınlık ayaklanmalarına, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Türk bölgelerine kesin egemenlik tanınacak" maddesi de Misak-ı Milli'nin hazırlanmasına ortam hazırlamıştır.

YANIT B

11. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen açıklamalar, Wilson İlkeleri'nde yer alan; Osmanlı İmparatorluğu'nun Türk olan bölgelerinde Türklere itirazsız bir egemenlik sağlanacaktır." maddesinin dayandığı gerekçeler arasında bulunmaktadır. Sorunların uluslararası bir kurulda çözümlenmesi zorunluluğunun bu madde ile bir ilgisi yoktur.

YANIT E

12. İtilaf devletlerinin Paris Konferansı'na Ermeni, Arap ve Rum temsilcilerini de çağırarak Osmanlı toprakları üzerinde azınlık devletler kurmaya çalışmaları, Osmanlı Devleti'ni parçalamak istediklerinin göstergesidir.

YANIT A

1. Siyasi birliğini tamamlamada ve sömürgecilik yarısında geç kalan İtalya, Avrupalı devletlerin onayını da aldıktan sonra, Trablusgarp'ın işgali için hazırlıklara başladı. 1911 yılında Osmanlı Devleti'ne verdiği, bölgenin kendisine bırakılması ile ilgili ulti-matoma aldığı red cevabı sonrasında da işgalini resmileştirdi.

İtalya'nın bu tutumunun, aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) Avrupa'daki diplomatik gelişmelere yön verdiği-nin
B) Ekonomik çıkarlarına ulaşmak için savaşı göze aldığı-nın
C) Uluslararası politikada yalnız kaldığı-nın
D) Avrupa'nın güçlü devletleriyle çıkar çatışması yaşadığı-nın
E) Devletlerarası eşitlik prensibine uygun hareket ettiğinin

2. XX. yüzyılın başında iyiden iyiye güç kazanan devletlerarası bloklaşma süreci sonunda, bu tarihe kadar yaşanan çıkar çatışmaları kimi zaman yerini, bazı tavizlerin verilmesi ve hatta çatışma yaşanan devlete yardım edilmesine bırakmıştır.

Aşağıdaki gelişmelerden hangisi bu durumun yaşandığına kanıt gösterilebilir?

- A) Almanya'nın Alsas-Loren bölgesini işgalinin Fransa'nın tepkisine yol açması
B) İngiltere'nin Mısır'ı işgalinin, Rusya'yı Akdeniz politikasında değişikliğe itmesi
C) Rusya'nın panslavizm politikasının Avusturya-Macaristan'ı Balkanlarda yeni tedbirler almak zorunda bırakması
D) İngiltere'nin, Osmanlı Devleti'nin kendisine sipariş ettiği gemileri göndermekten vazgeçmesi
E) İtalya'nın Trablusgarp'ı işgal etmesi sırasında İngiltere ve Fransa'nın desteğini alması

3. İtalya'nın Trablusgarp topraklarını işgal ettiği sırada, bölge topraklarını demiryollarıyla birbirine bağlayarak bu hattı Akdeniz sahil şeridine kadar uzatmasının,

- I. daha rahat ve hızlı hareket edebilme,
II. bölge halkının temel ihtiyaçlarını karşılama,
III. hammadde kaynaklarının aktarımını kolaylaştırma
amaçlarından hangilerine yönelik olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

4. XX. yüzyılın başlarında İtalya, Batılı devletlerin tarafsızlığını sağladıktan sonra Trablusgarp'ı kendi çıkarları için yayılma alanı olarak seçmiştir. Burada bir banka kurmuş, Bingazi'de postane açmış, bölgenin iç ve dış ticaretini kontrol etmeye başlamıştır.

Bu bilgilere dayanarak, İtalya için varılabilecek temel yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bölgeyi sömürgeci haline getirmeye çalışmıştır.
B) Bölgenin kalkınması için Osmanlı Devleti'ne yardım etmiştir.
C) Trablusgarp halkının desteğini almıştır.
D) Trablusgarp'ta ticaretin canlanmasını sağlamıştır.
E) Bölgede barışçı faaliyetlerde bulunmuştur.

5. Osmanlı Devleti, İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali sırasında güçlü bir askeri donanımı olmamasına rağmen, bölgeye giden gönüllü subayların halkı örgütlemesi sayesinde, İtalyan askerlerin kıyılardan içeri girmesini engellemeyi başarmıştır.

Bu durumun, aşağıdakilerden hangisinin önemi-ne bir kanıt oluşturduğu savunulabilir?

- A) Askeri üstünlüğün
B) Müttefik desteğinin
C) Birlik ve beraberliğin
D) Teknik donanımın
E) Coğrafi şartların

6. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali sırasında başta Mustafa Kemal olmak üzere bölgeye gönüllü olarak giden Osmanlı subaylarının Derne ve Tobruk'ta kazandığı başarılar sonrasında İtalya; Ege Denizi'ndeki 12 Ada'ya asker çıkararak, Çanakkale Boğazı'nı topa tutmuştur. **İtalya'nın bu yolla aşağıdakilerden hangisine ulaşmak istediği savunulabilir?**

- A) Boğazlardan geçerek Karadeniz'e ulaşmak
B) İstanbul'u ele geçirmek
C) Balkanlı devletleri, Osmanlı Devleti'ne karşı kıskırtmak
D) Osmanlı Devleti'ni Trablusgarp'tan vazgeçirmek
E) Ege ve Akdeniz'de Osmanlı Devleti'yle birlikte hareket etmek

7. Osmanlı Devleti, İtalyan orduları karşısında kesin bir yenilgi almamasına rağmen; Balkanlarda kendisine karşı yeni bir savaşın çıkması üzerine İsviçre'nin Uşi şehrinde imzaladığı antlaşmayla Trablusgarp'ı İtalya'ya bırakmıştır.

Bu bilgiye dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Osmanlı Devleti İtalya karşısında yenilgiyi kabul etmek zorunda kalmıştır.
B) Trablusgarp meselesi Balkan Savaşları nedeniyle Osmanlı aleyhine sonuçlanmıştır.
C) İtalya, kendisi dışında yaşanan gelişmeler sayesinde çıkar elde etmiştir.
D) Osmanlı Devleti aynı anda birden fazla sorunla uğraşmak zorunda kalmıştır.
E) Osmanlı Devleti dış politikada etkin bir tavır sergilemiştir.

8. **Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşmasında Mustafa Kemal'in;**

- I. İleri görüşlülüğü
II. Kararlılığı
III. Birlik ve beraberliğe olan inancı

gibi kişisel özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I, II ve III
D) I ve II
E) II ve III

9. "Bir muharebe sırasında alınan askeri başarı, savaşın sonunda gerçekleşecek olan diplomatik gelişmeler sonrasında yenilgiye dönüşebilir." **yargısına,**
- I. Tobruk ve Derne zaferlerine rağmen Trablusgarp'ın Uşi Antlaşması'yla kaybedilmesi,
II. Birinci Balkan Savaşı'ndaki yenilgi sonrasında, Londra Konferansı'yla Balkan topraklarının kaybedilmesi,
III. İkinci Balkan Savaşı sonunda Edirne ve Kırklareli'nin geri alınması

gelişmelerinden hangileri kanıt gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

10. Atatürk Onuncu Yıl Nutku'nda şöyle demiştir: "Yurdumuzu dünyanın en bayındır ve uygar ülkesi düzeyine çıkaracağız. Milletimizi en geniş, refah araç ve kaynaklara sahip kılacağız."

Bu görüş Atatürk'ün aşağıdaki özelliklerinden hangisine örnek gösterilemez?

- A) Vatanseverliğine
B) İdealistliğine
C) Çağdaşlığına
D) Halkçılığına
E) Askeri yeteneklerine

11. 31 Mart Olayı'ndan sonra ülke yönetimindeki etkinliklerini daha da artıran İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeleri, imparatorluğu dağılmaktan kurtarmak amacıyla önceden ortaya atılan; tüm Osmanlı uluslarını tek bir üst kimlikle bir arada tutma ve Müslüman Osmanlı tebası arasında birliktelik sağlama gibi fikir akımlarının başarısız olduğunu düşünmüşlerdir.

İttihatçıların bu tutumu, aşağıdaki fikir akımlarından hangisinin geliştirilmesine yol açmıştır?

- A) Türkçülük
B) Adem-i Merkeziyetçilik
C) Ümmetçilik
D) Batıcılık
E) Osmanlıcılık

1. – **Wilson İlkesi:** Osmanlı İmparatorluğu'nda azınlıkların çoğunlukta olduğu yerlere egemenlik hakkı tanınmalıdır.

– **Mondros Mütarekesi maddesi:** Yemen, Trablus, Bingazi ve Suriye'de bulunan Osmanlı subay ve kuvvetleri İtilaf devletlerine teslim olacaktır.

Wilson İlkeleri ve Mondros Ateşkes Antlaşması'nda yer alan bu maddeler birlikte ele alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Osmanlı İmparatorluğu ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.
- B) Yeni bir Türk devletinin kurulmasına ortam hazırlanmıştır.
- C) Osmanlı orduları çağın koşullarına göre yeniden düzenlenmiştir.
- D) Osmanlı İmparatorluğu'nun rejimi değiştirilmek istenmiştir.
- E) Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ulusların kültürel hakları korunmuştur.

2. İtilaf devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesine dayanarak Wilson Prensipleri'ne göre Türklerin elinde kalması gereken Anadolu topraklarını savaş sırasında imzalanan gizli antlaşmalar gereği işgal etmişlerdir.

Bu durumun,

- I. Osmanlı Devleti'nin fiilen sona ermesi,
- II. Kuva-i Milliye birliklerinin oluşması,
- III. Osmanlı yönetiminin Amerika'nın himayesi altına girmesi

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

3. **Aşağıdakilerden hangisi, Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa sokmak istemesinin nedenlerinden biri olamaz?**

- A) Kendi yükünü hafifletmek istemesi
- B) Osmanlı İmparatorluğu'nun jeopolitik konumundan yararlanmak istemesi
- C) Osmanlı ordusunun teknolojik gücünden yararlanma düşüncesi
- D) Savaş alanını genişletmeye çalışması
- E) Osmanlı padişahının halifelik gücünden faydalanmak istemesi

4. Birinci Dünya Savaşı öncesinde bloklar, Osmanlı Devleti'ni bu savaşta ya kendi yanlarına çekmeye ya da tarafsız kalmasını sağlamaya çalışmıştır.

Bu durumun ortaya çıkmasında Osmanlı Devleti'nin en çok aşağıdaki özelliklerinden hangisi rol oynamıştır?

- A) Dış politikası
- B) Jeopolitik konumu
- C) Dini yapısı
- D) Ekonomik gücü
- E) Askeri gücü

5. **İngiltere'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde etkili olan;**

- I. elindeki sömürgelerini korumak,
  - II. petrol rezervlerini kontrol altına almak,
  - III. ürettikleri malları satacak yeni pazarlar yaratmak
- düşüncelerinden hangileri ekonomik nedenler arasında gösterilebilir?**

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

6. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın;

- I. İstanbul ve Çanakkale Boğazları İtilaf devletlerinin kontrolüne geçecektir.
- II. İtilaf devletleri tüm Osmanlı limanlarından faydalanabilecektir.
- III. Toros tünelleri, demiryolları ve deniz işletmeleri İtilaf devletlerinin denetimine bırakılacaktır.

maddelerinden hangilerinin, ulusların bağımsızlığı anlayışına ters düştüğü söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) I, II ve III   E) II ve III

7. I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında, ekonomik değişimler son derece önemlidir. Sömürgecilik yarışı, hammadde kaynakları ve pazar arayışı bu savaşın çıkışında belirleyici nedenlerdir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi sözü edilen nedenin oluşumunda temel etkindir?

- A) İmparatorlukların zayıflaması
B) Cumhuriyet yönetiminin yaygınlaşması
C) Sanayi Devrimi ve etkileri
D) Fransız İhtilali'yle ulusal devletlerin kurulması
E) ABD'nin bağımsızlık savaşı

8. Osmanlı Devleti'nin, I. Dünya Savaşı'na girmesi ile aşağıdaki değişikliklerden hangisinin meydana geldiği savunulabilir?

- A) Almanya ve İtalya'nın siyasi birliğini kurmasının
B) İtilaf ve İttifak bloğunun oluşturulmasının
C) Almanya'nın askeri gücünün zayıflamasının
D) Savaşın daha geniş bir alana yayılmasının
E) Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun parçalanmasının

9. Amerika Başkanı Wilson'un yayınladığı prensipler arasında yer alan,

- I. Boğazlar dünya ticaretine açık tutulacaktır.
- II. Her ulus çoğunlukta bulunduğu topraklarda kendi geleceğini kendisi belirleyecek ve bağımsız devletler kurabilecektir.
- III. Devletler arasındaki sorunların çözümünde uluslararası bir komisyon etkili olacaktır.

hükümlerinden hangilerinin, Osmanlı Devleti'ne doğrudan zarar verdiği savunulabilir?

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

10. Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin kendi yanında savaşa girmesini istemesinde Osmanlı Devleti'nin,

- I. boğazlara sahip olması,
  - II. İslam dünyasının lideri olması,
  - III. hammadde kaynaklarına sahip olması
- özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

11. Almanya ve İtalya'nın sömürgecilik yarışında geç kalmalarının nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Dini baskı altında bulunmaları
B) Siyasi birliklerini geç kurmaları
C) Birbirleriyle uzun süre savaşmaları
D) Bilim ve teknikte geri kalmaları
E) Güçsüz donanmalara sahip olmaları

1. Trablusgarp Savaşı'nın çıkmasında etkili olan,
I. İtalya'nın hammadde arayışına girmesi,
II. Trablusgarp'ın ticaret yolları üzerinde olması,
III. İtalya'nın Trablusgarp'a kolay ulaşabilmesi
nedenlerinden hangileri, Trablusgarp'ın coğrafi konumu ile ilgilidir?

A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

2. XX. yüzyıl başlarında Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini kurarak güçlenmelerinin,
I. Avrupa'daki siyasi dengelerin bozulması,
II. işçi sınıfının yeni haklar kazanması,
III. sömürgecilik yarışının hızlanması
gelişmelerinden hangilerine etki ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

3. Aşağıdakilerden hangisi II. Meşrutiyet Dönemi'ni I. Meşrutiyet Dönemi'nden ayıran özelliklerden biri değildir?

A) Siyasi partilerin kurulması
B) Halkın yönetime katılması
C) Türkçülük politikasının uygulanması
D) Kanun-i Esasi'de padişahın yetkilerini sınırlayıcı değişiklikler yapılması
E) Rejim karşıtı bir isyanın çıkması

4. Aşağıdakilerden hangisi II. Meşrutiyet'in ilanının ardından yaşanan siyasi olaylar arasında gösterilemez?

A) 31 Mart Ayaklanması'nın çıkması
B) II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesi
C) İttihat ve Terakki Partisi'nin güçlenmesi
D) Kanun-i Esasi'nin yürürlükten kaldırılması
E) V. Mehmet Reşat'ın padişah yapılması

5. Aşağıdakilerden hangisi 1909'da Kanun-i Esasi'de yapılan değişikliklerden biri değildir?

A) Bakanlar Kurulu'nun meclise karşı sorumlu hale getirilmesi
B) Halka toplantı ve dernek kurma hakkının tanınması
C) Basına uygulanan sansürün engellenmesi
D) Meclisi açma ve kapama yetkisinin, meclis başkanına verilmesi
E) Meclis-i Ayan'ın varlığına son verilmesi

6. İngiltere ve Rusya 1908 Reval Sözleşmesi'nde, Osmanlı Devleti'ni parçalama hedefi üzerinde anlaşmaya varmıştır.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nin iç siyasetinde yarattığı gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türkçülük siyasetinin etkisini yitirmesi
B) II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesi
C) II. Meşrutiyet'in ilan edilmesi
D) Kanun-i Esasi'nin ilan edilmesi
E) İstibdad (baskı) döneminin başarıya ulaşması

7. 31 Mart Ayaklanması'nın en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Rejimi değiştirmeyi amaçlaması
B) Osmanlı Devleti'nin yıkılışını geciktirmesi
C) Anayasal düzeni korumaya yönelik olması
D) Saltanat ve hilafete karşı çıkan grupların liderliğinde yaşanması
E) Toprak kayıplarına karşı protesto niteliği taşıması

8. XX. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun yitirdiği topraklardan bazıları şunlardır:

I. Bulgaristan
II. Trablusgarp
III. Arnavutluk

Bu toprak kayıplarının hangilerinde "milliyetçilik" fikrinin etkisi görülmez?

A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

9. Aşağıdaki gelişmelerden hangisi, Osmanlı Devleti'ndeki demokratikleşme hareketlerine tepki olarak ortaya çıkmıştır?

- A) Vaka-i Hayriye
- B) Düyun-u Umumiye
- C) Bab-ı Ali Baskını
- D) 31 Mart Vak'ası
- E) Sened-i İttifak

10. İttihat ve Terakki Partisi'nin Bab-ı Ali Baskını düzenleyerek devlet yönetimine el koymasında, aşağıdaki gerekçelerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Osmanlı-Alman yakınlaşmasının gerçekleşmesi
- B) II. Balkan Savaşı ile Türk-Bulgar sınırının çizilmesi
- C) Trablusgarp Savaşı'nın kaybedilmesi
- D) I. Balkan Savaşı'nda önemli askeri yenilgiler alınması
- E) Halkın yenilik hareketlerine tepki göstermesi

11. Yürütme gücünü elinde bulunduran hükümetin devrilerek, yerine yeni bir hükümetin kurulmasına hükümet darbesi denir.

Bu tanıma göre,

- I. Bab -ı Âli Baskını'nın gerçekleştirilmesi,
- II. 31 Mart Olayı'nın yaşanması,
- III. Kanun-i Esasi'nin değiştirilmesi

olaylarından hangilerinin, hükümet darbesi niteliği taşıdığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

12. 1911'de İtalyanların Trablusgarp'ı işgali üzerine bölgeye giden gönüllü Osmanlı subayları özellikle Derne ve Tobruk'ta İtalyanlara karşı başarı göstermiştir.

Bu direnişe karşı İtalya,

- I. On iki Ada'ya asker çıkarmak,
- II. Çanakkale Boğazı'nı ablukaya almak,
- III. Kıbrıs'ı himaye altına almak

tedbirlerinden hangilerini almak zorunda kalmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

13. İtalya'nın 1911 yılında Trablusgarp'ı işgal etmesindeki en önemli hedefi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kuzey Afrika'ya egemen olmak
- B) Ulusçuluk hareketini desteklemek
- C) Bölgeye demokrasi götürmek
- D) Sanayisine hammadde kaynağı yaratmak
- E) Akdeniz'i ele geçirmek

14. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin I. Balkan Savaşı sırasında kaybettiği topraklardan biridir?

- A) Bosna
- B) Karadağ
- C) Sırbistan
- D) Romanya
- E) Arnavutluk

15. Batı Trakya Türkleri sorunu aşağıdaki savaşlardan hangisi sonrasında ortaya çıkmıştır?

- A) Balkan Savaşları
- B) 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı
- C) Trablusgarp Savaşı
- D) Kırım Savaşı
- E) I. Dünya Savaşı

1. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'na katılmadan önce İtilaf (Anlaşma) Devletlerine ittifak önerisi götürmüş, ancak İtilaf Devletleri bu öneriyi kabul etmeyerek Osmanlı Devleti'nin tarafsız kalmasını önermişlerdir.

İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ne karşı bu yaklaşımla aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmek istemiştir?

- A) Savaş sonrası Osmanlı topraklarını paylaşmayı
B) Uluslararası sorunları barış yoluyla çözmeyi
C) Osmanlı Devleti'nde yönetim biçimini değiştirmeyi
D) Savaşın alanını genişletmeyi
E) Ulusçuluk hareketlerini önlemeyi

2. I. Dünya Savaşı'nın başladığı ilk günlerde, İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'ni sürekli tarafsız tutmaya çalışırken Almanlar, bir an önce savaşa girmeleri için zorluyordu.

Tarafların bu tutumunun öncelikli sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığını korumak
B) İstanbul Hükümeti'nin güvenini kazanmak
C) Osmanlı Devleti'ni kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak
D) Bloklar arasındaki siyasi dengeyi değiştirmek
E) Sömürgecilik anlayışının değişimini gerçekleştirmek

3. I. Dünya Savaşı'nın başlarında Almanya, Osmanlı Devleti'ni savaşa katılması konusunda desteklemiş ve Osmanlı Devleti'nin İttifak Bloğunda savaşa girmesini sağlamıştır.

Buna göre, Almanya'nın Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinde aşağıdaki özelliklerinin hangisinden yararlanmak istediği söylenemez?

- A) Jeopolitik konumundan
B) Ekonomik gücünden
C) Halifelik kurumundan
D) İnsan gücünden
E) Askeri tecrübelerinden

4. XIX. yüzyılda hammadde ve pazar arayışının artması aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlamıştır?

- A) Batılı devletlerin doğu ülkelerine hammadde ihraç etmesine
B) Ortadoğu ülkelerinin ihracat gelirlerinin çoğalmasına
C) Çok uluslu devlet sayısının artmasına
D) Avrupalı devletler arasında siyasi bloklaşmalar görülmesine
E) Osmanlı Devleti'nin pazar arayışına girmesine

5. Sanayi Devrimi'nin aşağıdaki sonuçlarından hangisi I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında etkili olmamıştır?

- A) Sömürgecilik yarışının hızlanması
B) Sosyalist devletlerin kurulması
C) Hammadde ve pazar gereksiniminin artması
D) Devletlerarası bloklaşmaların hızlanması
E) Yeni enerji kaynaklarının önem kazanması

6. Balkanlarda panslavizm politikasını egemen kılmaya çalışan Rusya, Balkanları ele geçirerek Akdeniz ve Basra Körfezi'ne inmeyi amaçlamıştır.

Rusya, bu politikasıyla aşağıdaki devletlerden hangisinin toprak bütünlüğüne zarar vermiştir?

- A) Bulgaristan
B) Sırbistan
C) Karadağ
D) Yunanistan
E) Avusturya-Macaristan

7. XIX. yüzyılın sonlarında Avrupalı devletler arasında siyasi bloklaşmaların oluşmasında ülkelerin etnik özelliği de etkili olmuştur.

Rusya, Avrupa'da oluşan bu bloklaşmada aşağıdaki devletlerden hangisiyle birlikte hareket etmiştir?

- A) Sırbistan   B) İtalya   C) Almanya
D) Bulgaristan   E) Arnavutluk

8. İttihat ve Terakki Partisi'nin, Turancılık politikası doğrultusunda, Orta Asya Türk topluluklarına ulaşmak için açtığı cephe aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çanakkale Cephesi
- B) Kafkas Cephesi
- C) Galıçya Cephesi
- D) Kanal Cephesi
- E) Irak Cephesi

9. Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni savaşa sokmakla,

- I. savaşı Ortadoğu'ya yayarak İngiltere ve Rusya'yı zor durumda bırakmak,
  - II. Osmanlı Devleti'nin insan gücünden faydalanmak
  - III. İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek
- durumlarından hangilerini amaçladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

10. Almanya, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti ile karadan bağlantı kurabilmek için aşağıdakilerden hangisini amaçlamıştır?

- A) Sırbistan ile siyasi ilişkilerini geliştirmeyi
- B) Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu parçalamayı
- C) İtalya ile ittifak kurmayı
- D) Bulgaristan'ı kendi yanında savaşa sokmayı
- E) Kafkasya bölgesini ele geçirmeyi

11. XIX. yüzyılda başlayan devletler arası bloklaşma sürecinde başlangıçta Üçlü İttifak Bloğu'na üye olan; fakat I. Dünya Savaşı'nda çıkarları doğrultusunda taraf değiştirerek İtilaf Bloğu'na geçen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Almanya
- B) Osmanlı
- C) İtalya
- D) Avusturya-Macaristan
- E) Rusya

12. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'nin saldırı savaşları yaptığı cepheler aşağıdakilerden hangisinde eşleştirilmiştir?

- A) Kanal – Kafkas
- B) Kanal – Çanakkale
- C) Suriye – Çanakkale
- D) Kafkas – Yemen
- E) Çanakkale – Yemen

13. Aşağıdaki cephelerden hangisinin, Türk ve Dünya tarihi bakımından önemi diğerlerinden daha fazladır?

- A) Galıçya Cephesi'nin
- B) Makedonya Cephesi'nin
- C) Çanakkale Cephesi'nin
- D) Yemen Cephesi'nin
- E) Irak Cephesi'nin

14. I. Dünya Savaşı'nda Mustafa Kemal'in komutanlık yaptığı son cephe aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çanakkale
- B) Kafkasya
- C) Irak
- D) Hicaz-Yemen
- E) Suriye

15. I. Dünya Savaşı sırasında Doğu Anadolu'daki Rus birlikleri ile ittifak yapan ve bölgede yaşayan Türk halkını katletmeye başlayan Ermenilerin bu faaliyetlerine son vermek amacıyla,

- I. Tehcir Kanunu'nun çıkarılması,
  - II. Ermeni çete liderlerinin tutuklanması,
  - III. İngiliz ve Fransızlardan yardım alınması
- tedbirlerinden hangileri alınmıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

16. İtilaf Devletleri, Osmanlı İmparatorluğu'nu paylaşmak için yapılan gizli antlaşmaları, aşağıdaki olaylardan hangisi sonucunda yeniden gözden geçirmek durumunda kalmışlardır?

- A) Wilson İlkeleri'nin yayınlanması
- B) Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan ayrılması
- C) ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi
- D) Çanakkale Savaşı'nda yenilgi alınması
- E) Yunanistan'ın I. Dünya Savaşı'na girmesi

TARİH

4KS - AYT
5. FASİKÜL

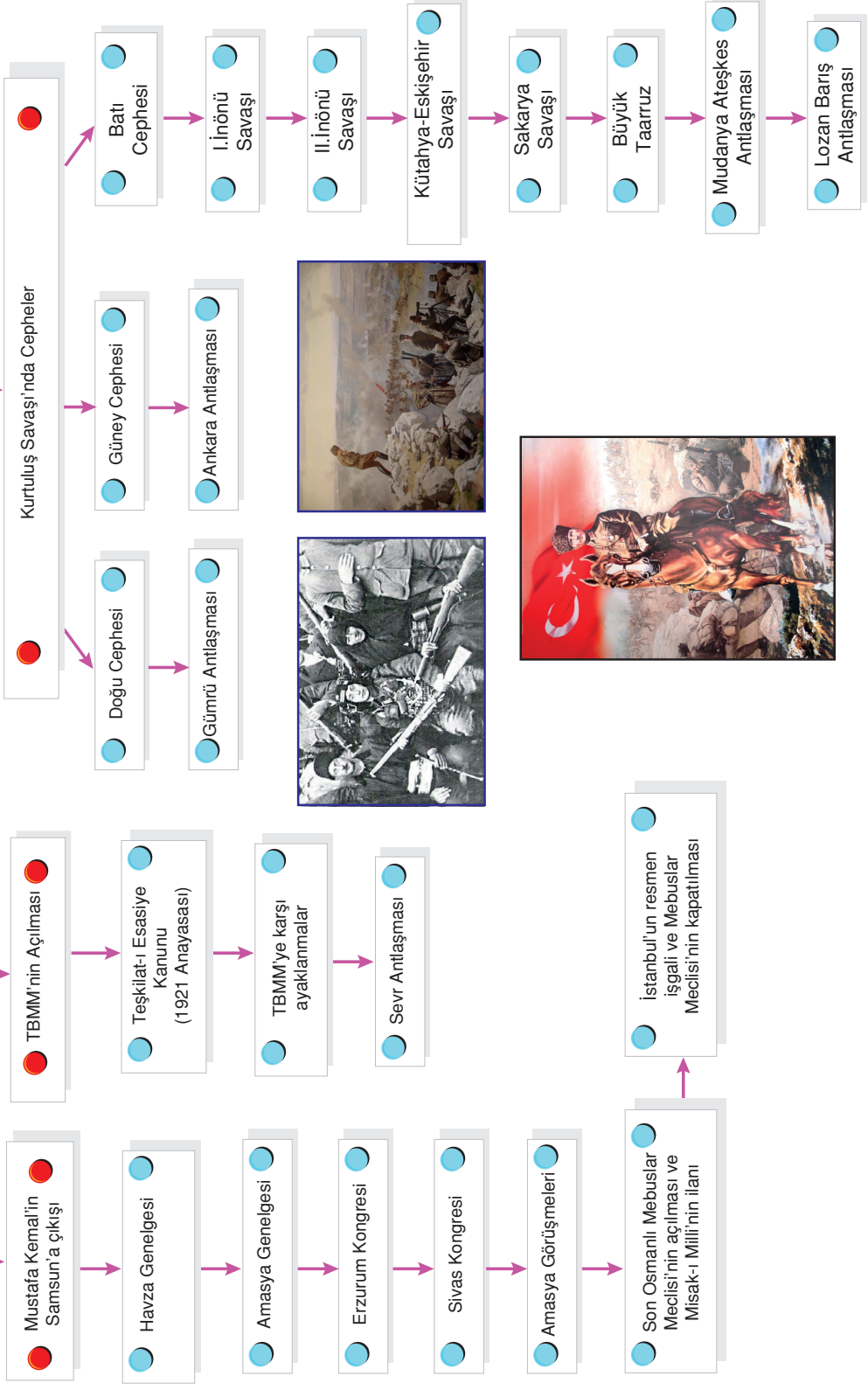
MİLLİ MÜCADELE

- **İZMİR'İN İŞGALİ VE AMİRAL BRİSTOL RAPORU**
- **CEMİYETLER**
- **KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ**
  - *Havza ve Amasya Genelgeleri*
  - *Erzurum ve Sivas Kongreleri*
  - *Amasya Görüşmeleri*
  - *Son Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin Toplanması ve Misak-ı Milli'nin İlanı*
  - *TBMM'nin Açılması*
  - *TBMM'ye Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar*
  - *Sevr Antlaşması*
- **KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEPHELER**
  - *Doğu Cephesi*
  - *Güney Cephesi*
  - *Batı Cephesi*
  - *Mudanya Ateşkesi ve Lozan Barış Antlaşması*

AKILLI HARİTAM

MİLLİ MÜCADELE

MİLLİ MÜCADELE**İZMİR'İN İŞGALİ VE AMİRAL BRİSTOL RAPORU****İşgalin Nedeni**

- * Batı Anadolu'da Rum nüfusunun çoğunlukta olduğu ve Türkler tarafından katledildiği iddiası
- Paris Barış Konferansı'nda İngiltere'nin ısrarı sonucu, Doğu Trakya ile İzmir ve çevresinin Yunanistan'a bırakılması kararlaştırılmıştı. Bunun sonucunda Yunanlılar, 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettiler.
- Osmanlı Hükümeti, halkı bu işgale karşı çıkmaması için uyarılmıştır. Ancak **Hasan Tahsin** adlı bir gazeteci işgali protesto için Yunan askerlerine ilk kurşunu atmış ve Hasan Tahsin Yunan askerlerince şehit edilmiştir. Bundan sonra işgal büyük bir katliama ve soygunculuğa dönüşmüştür.
- İzmir'in işgali duyulunca tüm yurttaki protesto mitingleri düzenlenmiştir. Böylece İzmir'in işgali, Türkler arasında birleştirici bir etki yapmış, ilk kez ulusal bilincin uyanmasına ve hızla yayılmasına neden olmuştur. Ayrıca ilk "**Kuva-i Milliye**" hareketi başlamıştır.
- İşgal hareketleriyle Wilson İlkeleri'ne ters düşen İtilaf devletleri, kendilerini haklı göstermek için, dünya kamuoyunu Türkler aleyhine çevirmeye çalışmışlardır. Bunun için Türklerin, Batı Anadolu'daki Hıristiyanları katletmek üzere oldukları konusunda propaganda yapmaya başlamışlardır.
- Osmanlı Devleti'nin isteğiyle Amerikalı Amiral'in başkanlığında yapılan inceleme sonucu Rumların haksızlığı "**Amiral Bristol Raporu**" ile ispatlanmıştır. Bu rapor Türk Kurtuluş Savaşı'nın haklılığını tüm dünyaya duyuran ilk uluslararası belgedir.
- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'nun yer yer işgal edilmesine karşı milli direniş örgütleri kurulmuştur. İlk direniş hareketi, Fransız işgaline karşı Aralık 1918'de Adana - Dört Yol'da kendiliğinden oluşmuştur. Asıl Kuva-i Milliye Hareketi, İzmir'in işgalinden sonra Yunanlılara karşı Ege'de başlamıştır. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Osmanlı ordusundan terhis edilen yurtsever subaylar, erler ile aydınlar, gençler, efeler bir araya gelerek kendi bölgelerini düşman işgaline karşı korumak amacıyla örgütlenmiştir.

NOT

Kuva-i Milliye, halkın kendi varlığını ve bağımsızlığını koruması amacıyla kendiliğinden ortaya çıkan bir direniş gücüdür. Kuva-i Milliye, düzenli ordu kuruluncaya kadar düşmanı yıpratmış ve Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenmesi için zaman kazandırmıştır. Düşman ilerleyişini yavaşlatmış, TBMM kurulduktan sonra çıkarılan ayaklanmaların bastırılmasında önemli rol oynamıştır.

NOT

İzmir'in işgalinden sonra yaşanan gelişmeler üzerine İtilaf devletleri, bölgede, olayları araştırmak üzere Amiral Bristol başkanlığında bir komisyon görevlendirdi. Komisyon raporunda, bölgedeki sorunların nedeninin Yunan işgali olduğunu ve Türk direnişinin haklılığını bildirdi.

Hasan Tahsin

İzmir'in işgalini gösteren
temsili resim

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI'NDAN SONRA ÜLKENİN İÇ DURUMU

- Padişah ve çevresindekilere göre, galip devletlere hoş görünmek ve onları kızdırmamak gerekiyordu. Eğer istekleri yerine getirilecek olursa belki elverişli şartlarla barış yapmak mümkündü. Yani sadrazam, padişah ile tam bir uyum içinde idi ve ayrıca Meclis-i Mebusan (Osmanlı Parlamentosu) dağıtılmış olduğundan onları denetleyecek bir güç de kalmamıştı.
- Bu durumdan kendi çıkarları için yararlanmak isteyen bazı çevreler ve azınlıklar birtakım cemiyetler (dernekler) kurmuşlardır. Bu zararlı cemiyetler, İtilaf devletleri ile ortak hareket etmiş ve özellikle azınlıkların kurduğu cemiyetler Wilson Prensipleri'ni çarpıtarak Türk yurdunu parçalamaya girişmişlerdir.
- Onlara karşı da direnme ve kurtuluş amacını gerçekleştirmek isteyen Türkler, kendi bölgelerine yönelik Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri kurmuşlardır.

ULUSAL VARLIĞA ZARARLI CEMİYETLER

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra, Osmanlı Devleti'nin bulunduğu durumdan yararlanmak isteyen azınlıklarla, kendi çıkarları doğrultusunda manda ve himayeyi benimseyerek saltanat ve hilafetin devamını sağlamak isteyen Türkler tarafından kurulan bu cemiyetler şunlardır:

A. AZINLIKLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

- * Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler tarafından kurulmuştur.

Mavri Mira Cemiyeti: Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırma amacını güdüyordu. Yunan Kızılhaçı, Göçmenler Cemiyeti, Rum okullarındaki izcilik kuruluşları Mavri Mira Cemiyeti'nin emrinde idi.

Etnik-i Eteryay: 1814 yılında Yunan bağımsızlığını sağlamak için kurulan bu cemiyet yeniden faaliyete geçti ve Mavri Mira Cemiyeti'ne çalışmalarında yardımcı oldu.

Yunan Komitesi ve Trakya Komitesi: Doğu Trakya'yı Yunan egemenliğine sokmayı amaçladılar.

Rum Pontus Cemiyeti: Trabzon'da faaliyet gösteren bu cemiyet, Rum-Pontus Devleti'ni yeniden kurmayı amaçlıyordu.

NOT

Rumların kurduğu bu cemiyetleri İstanbul Fener Rum Patrikhanesi yönlendiriyordu.

NOT

Mavri Mira Cemiyeti, Megalo İdea amacıyla hareket edip Büyük Yunanistan rüyasına hizmet etmekteydi.

Taşnak ve Hınçak Cemiyetleri: Merkezleri İstanbul Ermeni Patrikhanesi idi. Doğu Anadolu ve Çukurova'da bir Ermeni Devleti kurma amacını taşıyorlardı.

Alyans-İsrailit Cemiyeti: Yahudilerin kurduğu bir cemiyettir. Amaçları, İsrail ve Filistin'de bir "Yahudi Devleti" kurmaktır.

NOT

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İtilaf devletleri, azınlıkların yıkıcı ve bölücü faaliyetlerini açıktan desteklemişlerdir. İtilaf devletleri ve Yunanistan tarafından silahlandırılan Rum çeteleri, Ege, Marmara ve Karadeniz bölgelerinde; Ermeni çeteleri ise Doğu Anadolu'da ve Kilikya'da (Adana ve Çukurova çevresi) halka zulmetmeye başlamışlar, amaçlarına ulaşmak için çeşitli cemiyetler kurmuşlardır.

Azınlıkların kurduğu cemiyetlerin faaliyet alanları

Kendini Dene

Aşağıdakilerden hangisi azınlıkların kurdukları zararlı cemiyetlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Bölgelerinde nüfus çokluğunu kanıtlamaya çalışmaları
- B) İtilaf Devletleri ile işbirliği içinde olmaları
- C) İşgallerin yayılmasında etkili olmaları
- D) Buldukları bölgede devlet kurmayı amaçlamaları
- E) Manda ve himaye fikrine karşı örgütlenmeleri

B. TÜRK VE MÜSLÜMANLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

Sulh ve Selamet-i Osmaniye Fırkası: Merkezi İstanbul'dadır. Kurtuluşun padişah ve halifenin yanında bütünleşerek gerçekleşeceğine inanmaktadır.

Teali İslam Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dadır. Amacı, halifenin emirlerine ve şeriat kurallarına uyarak, Müslümanların siyasi bir birlik altında yönetilmelerini sağlamaya yönelik bir cemiyettir.

Kürt Teali Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Amacı, Güneydoğu Anadolu'da Wilson İlkeleri'ne dayanarak bir Kürdistan Devleti kurmaktır.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. İngiliz mandasını istemektedir. Padişah Vahdettin ve sadrazam Damat Ferit Paşa bu derneğin yöneticilerindedir.

Wilson Prensipleri Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Osmanlı Devleti'nin bir daha toparlanamayacağını düşünen birçok Osmanlı aydını tarafından kurulmuştur. Amerikan mandasına girerek kurtuluşu amaçlamaktadır.

Hürriyet ve İtilaf Fırkası: Merkezi İstanbul'dur. Bu fırka İttihat ve Terakki Partisi'ne düşmandır. Anadolu'daki milli kurtuluş hareketine karşı en şiddetli tepkileri göstermiş ve bu hareketi devlete isyan eden bir avuç maceraperest hareketi olarak değerlendirmiştir.

ULUSAL VARLIĞA YARARLI CEMİYETLER (MÜDAFAA-İ HUKUK CEMİYETLERİ)

Trakya Paşaeli Cemiyeti: Merkezi Edirne'dir. Trakya ve Marmara'nın Yunanistan'a verilmesini önlemek, Mavri Mira'nın zararlı faaliyetlerini durdurmak için kurulmuştur.

İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti: Merkezi İzmir'dir. Mütarekeden sonra, İzmir'in işgalinden önce kurulmuştur. Amacı; İzmir ve Batı Anadolu'nun Yunanistan'a verilmesini engellemektir. Cemiyet, İzmir'in işgal edileceği haberinin alınması üzerine "İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti" adını almıştır.

Kilikyalılar Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Adana ve dolaylarının düşmana terk edilmesini önlemek, Ermeni ve Fransız işgallerine karşı bölgeyi savunmak için kurulmuştur.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti: Merkezi Trabzon'dur. Amacı; bölgede Pontus Rum Devleti'nin kurulmasını önlemektir. Cemiyet bir süre sonra Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti'nin bir şubesi olmuştur.

Şark (Doğu) İlleri Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Erzurum ve Elazığ'da şubelerini açmıştır. Amacı, Doğu illerinin Ermenilere terk edilmesini önlemek, bölgeden yapılacak Türk ve Müslüman göçlerini engellemek, Doğu Anadolu'nun tarihi ve kültürel özellikleri ile Türk yurdunun ayrılmaz bir parçası olduğunu tüm dünyaya duyurmaktır. Bunun için Erzurum Kongresi'nin toplanması sağlanmış, Doğu Anadolu illerine yapılacak bir saldırıda birleşmek ve silahla karşı koymak için çalışılmıştır. Bu cemiyetin çatısı altında doğudaki diğer cemiyetler Erzurum Kongresi'nde birleştirilmiştir.

Milli Kongre Cemiyeti: İstanbul Darülfünun'da bulunan profesörler tarafından kurulmuştur. Belirli bir bölgeyi savunma amacı gütmeyen, fakat dünya kamuoyunda Türkler hakkındaki olumsuz düşünceleri basın-yayın yolu ile gidermeyi amaçlamıştır.

Milli Müdafaa Grubu: İstanbul'da Mondros Mütarekesi gereği toplanan silahları gizli yollardan Anadolu'ya kaçırarak amacı ile kurulmuştur.

Gizli Karakol Derneği: İstanbul'un işgalini önlemek için kurulmuş bir cemiyettir.

Ortak Özellikleri

- * Antlaşmadan sonra Anadolu'nun yer yer işgal edilmesi ve işgallere karşı Osmanlı yönetiminin kayıtsız kalması üzerine vatansever Türk milletinin kurduğu cemiyetlerdir.
- * Bölgesel nitelikli bu cemiyetler birbirlerinden kopuk ve bağımsızdırlar.
- * Temel amaçları kendi bölgelerinin hukukunu korumak ve Türk toprağı olarak kalmasını sağlamaktır.
- * Anadolu'da ve Trakya'da milli bağımsızlık ve hürriyet mücadelesini başlatmışlar, milli bilincin gelişip yayılmasını ve canlı kalmasını sağlamışlardır.
- * Çalışmalarını daha çok basın - yayın ve propaganda ile sürdürmüşlerdir.
- * Silahlı mücadelenin ön hazırlıklarını ve hukuki yönünü hazırlamışlardır.
- * Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmişlerdir.

Aşağıdaki açıklamaları okuyup yanlarına "D veya "Y" yazarak doğru ya da yanlış olduğunu belirtiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

1. İzmir'in Yunanlılara bırakılması kararı Paris Barış Konferansı'nda alınmıştır.
2. İzmir'in Yunanlılara bırakılması kararına, İngiltere büyük tepki göstermiştir.
3. Amiral Bristol Raporu, İzmir'in işgalinin haksızlığını ortaya koyan ilk uluslararası belgedir.
4. Mondros Ateşkesi'nden sonra başlayan işgaller karşısında Türk halkı ilk tepkisini Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri kurarak göstermiştir.
5. Kilikyalılar Cemiyeti'nin amacı, Megalo İdea'yı gerçekleştirmektir.
6. Redd-i İlhak Cemiyeti, İzmir ve çevresini Yunan işgalinden kurtarmayı amaçlamıştır.
7. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, çalışmalarında silahlı mücadeleyi temel almışlardır.

Kendini Dene

İzmir'in 15 Mayıs 1919'da Yunanistan tarafından işgal edilmesinin aşağıdakilerden hangisini kolaylaştırdığı savunulamaz?

- A) Türk halkı tarafından işgallerin kalıcı olacağına anlaşılmasını
- B) Anadolu'da milis güçlerin oluşturulmasını
- C) Türk halkında ulusal bağımsızlık bilincinin şekillenmesini
- D) Yunanistan'ın izlediği politikanın dünya kamuoyu tarafından desteklenmesini
- E) Batı Anadolu'daki cemiyetlerin çalışmalarını hızlandırmasını

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı (19 Mayıs 1919)

- Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından TBMM'nin açılışına kadar geçen süreye Milli Mücadele'nin "Hazırlık Dönemi" denir.
- Samsun ve çevresindeki Rum Pontusçular, Mondros Mütarekesi'nden yararlanarak işgalci devletlerin desteğini almak istiyorlardı. Bunun için Karadeniz Rumlarının Türkler tarafından katledildiğini ileri sürerek İngilizlerin Samsun'a asker çıkarmasını sağlamışlardır.
- İngilizler bir ultiमतomla, bölgedeki olayların derhal durdurulmasını ve sorumluların cezalandırılmasını Osmanlı Hükümetinden istemişlerdir.
- Osmanlı Hükümeti, Mustafa Kemal'e Samsun ve çevresindeki olayların incelenmesi görevini vermiş ve bunun için de O'nu **9. Ordu Müfettişliği**'ne atamıştır.
- Emrinde bir ordu bulunmasa da; Mustafa Kemal Paşa bölgedeki ayaklanmayı bastırmak için kuvvet toplayabilecek, sivil ve askeri yetkililere emir verebilecek, Anadolu'nun her yerine genelgeler yayımlayabilecekti.

Kurtuluş Savaşı Örgütlenme Dönemi

Mustafa Kemal'in 9. Ordu Müfettişliği'ne Getirilme Nedenleri

- * I. Dünya Savaşı'na Osmanlı Devleti'ni de sokan İttihat ve Terakki mensupları ile ters düşmesi ve bu kadroyu eleştirilmesi
- * İstanbul'a geldikten sonra padişah üzerinde güven verici bir izlenim bırakması
- * İstanbul Hükümeti'nin, Çanakkale kahramanı Mustafa Kemal'in Doğu Karadeniz'de Pontusçu Rumlara karşı sivil direnişçilerle birleşen askerler üzerinde caydırıcı bir etki yapacağını düşünmesi
- * İstanbul'dan uzaklaştırılmak istenmesi

Ülkenin Kurtuluşu İçin Düşünülen Çözümler

- * İngiliz mandasına girerek kurtuluşu sağlamak
- * Amerikan mandasına girerek kurtuluşu sağlamak
- * Bölgesel kurtuluşa önem vermek

NOT

Mustafa Kemal Paşa'nın amacı ise Türk halkını tehlikelere karşı uyarmak, halkı örgütlemek ve bağımsızlık mücadelesini başlatarak kayıtsız şartsız, ulus egemenliğine dayanan bağımsız bir Türk Devleti kurmaktır.

Mustafa Kemal'in Anadolu'da Yapmak İsteddiği Çalışmalar

- İstanbul'un resmen olmasa da işgal altında bulunmasından dolayı kurtuluşun ancak Anadolu'da gerçekleştirileceğine inanıyordu. Bu nedenle Anadolu'ya geçerek;
- * Ulusal bilinci oluşturmak
- * Halk adına karar verecek ulusal iradeyi belirlemek
- * Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'yle temas kurarak "Bölgesel Kurtuluş" görüşünü ulusal bir niteliğe dönüştürmek istiyordu.
- Mustafa Kemal, 16 Mayıs 1919'da (İzmir'in işgalinden bir gün sonra) 9. Ordu Müfettişi olarak yirmi yedi arkadaşıyla birlikte Bandırma vapuruyla Samsun'a hareket etmiş ve 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.

Mustafa Kemal'i Samsun'a getiren Bandırma Vapuru (1919)

HAVZA GENELGESİ (28 MAYIS 1919)**Mustafa Kemal'in amacı;**

- * Türk halkını tehlikelere karşı uyarmak, harekete geçirmek ve ulusal bilincin uyanmasını sağlamaktır.
- 19 - 25 Mayıs 1919 tarihleri arasında Samsun'da kalan Mustafa Kemal, İngilizlerin denetimindeki bu kentte istediklerini yapamayacağını anladığı için 25 Mayıs'ta Havza'ya gelmiştir. Burada sivil ve askeri idarecilere bir bildiri (tamim) yayımlamıştır. Havza Bildirisi ile Mustafa Kemal;
- * Anadolu'da dağınık halde bulunan birliklerin komutanlarını kendine bağlamış,
- * Ateşkes hükümlerine göre Türk askerlerinin terhisini durdurmaya çalışmış,
- * Yurdun her köşesinde protesto mitingleri düzenlenmesini ve yapılacak mitinglerde azınlıklara iyi davranılmasını istemiştir. (Kendisi de Havza'da yapılan mitinge katıldı.)

NOT

İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal'e ilk tepkisi Havza Bildirisi'nden sonra olmuş ve derhal İstanbul'a çağırılmıştır. Mustafa Kemal ise buna uymamış ve 12 Haziran 1919'da Amasya'ya hareket etmiştir.

AMASYA GENELGESİ (22 HAZİRAN 1919)**Yayınlanma nedeni :**

- * Ulusal mücadeleyi kişisellikten çıkartıp halka mal etmek,
  - * Ulusu bağımsızlık ve egemenlik savaşına çağırarak,
  - * Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesini, yöntemini ve amacını belirlemek.
- Mustafa Kemal, Türk milletinin ve ordusunun savaşa hazır hale getirilmesi için askerlerini terhis etmemiş olan Erzurum'daki Kazım Karabekir Paşa (15. Kolordu komutanı), Sivas'taki Refet Bey (Bele) (3. Kolordu Komutanı), Ankara'daki Ali Fuat Bey (Cebesoy) (20. Kolordu Komutanı) ile ulusal mücadeleyi başlatma konusunda görüş birliğine varmış ve Amasya Genelgesi'ni hazırlamıştır.
  - İstanbul'dan Amasya'ya gelen Rauf Bey (Orbay) ve Amasya'ya davet edilen Ali Fuat Paşa ve Refet Bey, bu belgeyi onaylayarak tüm ülkeye yayınlamışlardır.

Maddeleri:

- * Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- * İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş göstermektedir.
- * Ulusun bağımsızlığını yine ulusun azim ve kararı kurtaracaktır.
- * Ulusun durumunu ve haklı sesini dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak bir ulusal kurulun varlığına ihtiyaç vardır.
- * Anadolu'nun her yönden en güvenli yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongrenin süratle toplanması zorunludur.
- * Bunun için tüm illerin her bölgesinden ulusun güvenini kazanmış üç delegenin seçilerek derhal yola çıkması gerekmektedir.
- * Her olasılığa karşılık bu durum ulusal bir sır olarak saklanacaktır.
- * Ulusal kongreye katılacak delegelerin seçimini Müdafaa-i Hukuk dernekleri ile belediyeler yapacaktır.

Önemi ve Sonuçları :

- Kurtuluş Savaşı'nı başlatan ve Mustafa Kemal tarafından halka yayımlanan ilk yazılı belgedir.
- Ulusal mücadelenin amacı, yöntemi ve gerekçesi belirtilmiştir.
- Ulusal egemenliğe dayalı yeni bir Türk Devleti'nin kurulacağına ilk işareti verilmiştir.
- İstanbul Hükümeti'nin üzerine aldığı görevi yerine getirmediği ilk kez açıklamıştır.
- Evrensel ilkeler olan; ulusçuluk, ulusal egemenlik ve ulusal bağımsızlık kavramlarına ilk kez yer verilmiştir.

NOT

İstanbul Hükümeti bu genelgeyi yayımlayarak yetki alanını aşan Mustafa Kemal Paşa'yı, İngilizlerin de baskısı ile İstanbul'a geri çağırması ve 9.Ordu Müfettişliği görevinden almıştır. Erzurum Kongresi'ne katılmak üzere Erzurum'a giden Mustafa Kemal, 8-9 Temmuz 1919'da askerlikten istifa ettiğini İstanbul Hükümetine bildirmiştir.

ERZURUM KONGRESİ (23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

- Ruslarla yapılan Brest-Litovsk Barışı ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin bütünlüğü bir süre için sağlanmıştı. Ancak İtilaf devletleri bu antlaşmayı tanımadıklarını bildirince Ermeniler, Doğu Anadolu illerine saldırmaya başlamış ve Türk halkını bölgeden göç etmeye zorlamışlardır. Bunun üzerine Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, doğu illerinin temsilcilerinin katılacağı büyük bir bölgesel kongre toplanmasını kararlaştırmıştır.
- Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir Paşa'nın desteği ile Erzurum Kongresi toplanmıştır. Mustafa Kemal ve Rauf Bey de Erzurum delegesi seçilerek kongreye katılmışlardır. Kongre başkanlığına oy birliği ile Mustafa Kemal seçilmiştir.

Amacı:

Doğu Anadolu Bölgesi'nde Ermeni Devleti'nin kurulmasını ve bölgeden Türk göçlerinin olmasını engellemek.